

Ars et theoria
transmutationis
metallicae , cum
Voarchadumia
proportionibus numeris,
et iconibus rei
accommodis [...]

Pantheus, Joannes Antonius. Ars et theoria transmutationis metallicae , cum Voarchadumia proportionibus numeris, et iconibus rei accommodis illustrata, Joanne Augustino Pantheo veneto authore. 1550.

1/ Les contenus accessibles sur le site Gallica sont pour la plupart des reproductions numériques d'oeuvres tombées dans le domaine public provenant des collections de la BnF. Leur réutilisation s'inscrit dans le cadre de la loi n°78-753 du 17 juillet 1978 :

*La réutilisation non commerciale de ces contenus est libre et gratuite dans le respect de la législation en vigueur et notamment du maintien de la mention de source.

*La réutilisation commerciale de ces contenus est payante et fait l'objet d'une licence. Est entendue par réutilisation commerciale la revente de contenus sous forme de produits élaborés ou de fourniture de service.

Cliquer [ici pour accéder aux tarifs et à la licence](#)

2/ Les contenus de Gallica sont la propriété de la BnF au sens de l'article L.2112-1 du code général de la propriété des personnes publiques.

3/ Quelques contenus sont soumis à un régime de réutilisation particulier. Il s'agit :

*des reproductions de documents protégés par un droit d'auteur appartenant à un tiers. Ces documents ne peuvent être réutilisés, sauf dans le cadre de la copie privée, sans l'autorisation préalable du titulaire des droits.

*des reproductions de documents conservés dans les bibliothèques ou autres institutions partenaires. Ceux-ci sont signalés par la mention Source gallica.BnF.fr / Bibliothèque municipale de ... (ou autre partenaire). L'utilisateur est invité à s'informer auprès de ces bibliothèques de leurs conditions de réutilisation.

4/ Gallica constitue une base de données, dont la BnF est le producteur, protégée au sens des articles L341-1 et suivants du code de la propriété intellectuelle.

5/ Les présentes conditions d'utilisation des contenus de Gallica sont régies par la loi française. En cas de réutilisation prévue dans un autre pays, il appartient à chaque utilisateur de vérifier la conformité de son projet avec le droit de ce pays.

6/ L'utilisateur s'engage à respecter les présentes conditions d'utilisation ainsi que la législation en vigueur, notamment en matière de propriété intellectuelle. En cas de non respect de ces dispositions, il est notamment passible d'une amende prévue par la loi du 17 juillet 1978.

7/ Pour obtenir un document de Gallica en haute définition, contacter reutilisation@bnf.fr.

ARSETHEO

RIA TRANSMVTATIONIS ME-
tallicæ cum Voarchadúmia, proportio-
nibus, numeris, & iconibus rei
accommodis illu-
strata.

IOANNE AVGVSTINO PAN-
THEO VENETO AVTHORE.

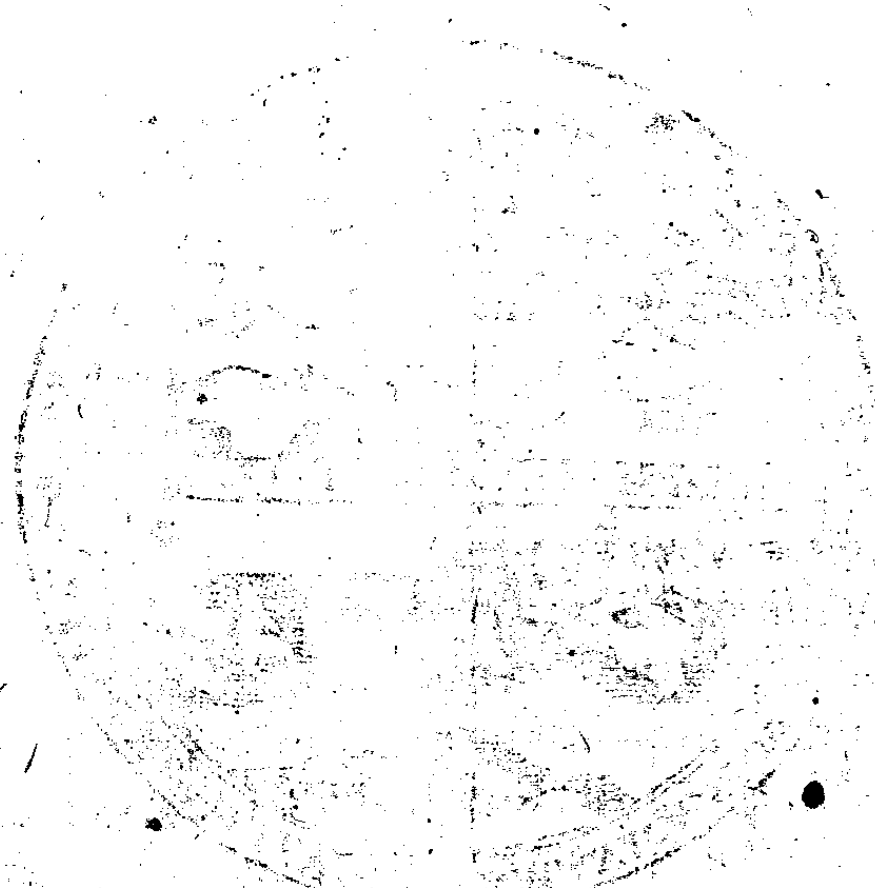
Veneunt apud Viuantium Gautherotium
in via Iacobæa sub interfignio
Sancti Martini.

R 2652
Pd. d.
1366.
Remplacant.

17095

2013-10-23

10-4 0-4 7-0 2-4 1-1 1-1 1-1
10-1 1-1 1-1 1-1 1-1 1-1 1-1

Sancti Michaelis
in the face of the
Sancti Michaelis

10-1 1-1 1-1

REVERENDISSIMO IN
CHRISTO PATRI,

& D.D. ALTOBELLO AVEROLDO,
 Dei, & Apostolicæ sedis gratia, Episcopo Polentini
 Sanctissimi que D.N. Papæ Referen. ac per totam
 ditionem Venetam, cum potestate Legati
 Cardinalis de latere, Legato digniss. Ioannes Au-
 gustinus Pantheus Venetus sacerdos, perennem
 felicitatem.

Lamdiu, Voarchadumia nostræ (cō-
 tra Alchimiam, via, & ratione ab Ar-
 chimia, & Sophia, diuersæ) fœtus in
 lucē emerisset (Presul Reuerēdiss.)
 nisi Genius quidam talibus verbis,
 assidue increpās, ab incepto, deterruisset. Pantheus?
 Quis te furor agit? Qua tibi audacia tantū arrogas?
 Ut implumen adhuc Auiculā nido abigas? Cui tan-
 tum abest, ut vires suppetāt ad volatum: quo ne pe-
 dibus quidem tuto possis incedere? Quis hoc de te
 Panthee suspicetur? Ut quod plura se impedimenta
 obiciunt, eō impēsius hunc tuum fœtum emittere
 festines? Et quod est magis absurdum: non Italiam
 modo, sed vniuersum terrarū orbem, velis eū per-
 agrare? Ac insuper (quod præter animi tui senten-
 tiam est) ANDREAM GRITVM radiantissi-
 mum Venetæ Reip. fidus, à cuius auspiciisimo
 Nutu, ac renutu, vniuersi imperii status pendet, au-

EXORATIO IMPRESSIONIS.

deas incautè interpellare? Vide (queso) quid agas. Ille maioribus negociis est implicitus: quam ut cuiusquam verbis possit vacare. Et nisi tanto lectore digna attuleris, futurum sine dubio est, ut unde gratiam speras, inde contemptum, & odium referas. Meum itaque consilium (nec fortasse imperitum) hoc est: vel impotentem adhuc fœtum hunc tantisper educandum, donec potentior, & longe gravior prodire possit: uel si prorsus ædèdum putas, ita exornare cõtendas, ut non turpis saltem videatur. His ergo monitis, sæpissimè castigatus addubitaui (fateor) aliquandiu, ne nimius patris indulgentissimi amor, rectum iudicium falleret. Iccirco duos consului Censores, qui totum rursus opus, terq; quaterq; ab initio ab finem usque, reuoluerent, explorarent, ac diligenter perpenderent. Discussis autem singulis quibusq;, nihil in toto opere deprehensum est, quod addi, vel detrahi, vel mutari debere videretur. Namque, opus suis perfectum asserebant proportionibus, partes vniuersas conuenire, insigni forma præstare, vegetum corpus esse, succi plenum, assiduo, ac diuturno labore firmatum: ut nullius critici iudicium exhorrescat: vnum duntaxat exceptum est: Venusta. s. oris elegãtia: cum tamen eam nos volentes, scientesq; dicendi magistris reliquerimus, contenti verborum simplicitate: ut illis verba, non sententiæ verbis ambiciosius inferuient. In quo (nisi me iudicium fallit) humillimus sacrarum literarum stilus, in quo diutius versati sumus, hanc nostri sermonis negligentiam fouet, tueturq;, vulgatis læ

pi', & vſitatis, quàm elegātibus, & exquisitis verbis
 vtens, quod nihil ineptius habeatur quā in quæſtio
 ne veritatis cognoscendæ, de verborum ornatu,
 eſſe ſolicitum. Fides authoris non temerè ſolet eſſe
 ſuſpecta, vbi inſolētes vocum illecebræ affectātur.
 Qui flores pluris fructibus faciunt, non immerito,
 tamquam inanes à grauioribus Viris, reiiciuntur.
 Nos haud quaquam populi plauſum quæritamus,
 ſatis habemus, ac ſuper: ſi pauci ſilentes introſpici-
 ant, & aliquid tãquam ſtupidi, uel é penitiſſimis Na-
 turæ penetralibus, vel é remotiſſimis Cœli adytis
 erutum admirētur. Reliquos vero, ceu indignos, &
 noſtrorum conceptuum ignaros paruipendimus,
 ſive rudi ingenio, ſeu humili ſermone inculti cen-
 ſeamur. Cũ hoc, vel imprimis glorioſum nobis fu-
 turum arbitremur, ſi hæc (qualiacunq; ſint) impe-
 ritiori multitudini diſplicuerint. Nec. n. dicendi tã-
 tum gratia, lepoſue, ſapientem hominem reddit.
 Quin, hoc etiam dedita opera facimus: vt cæſata ve-
 ritate ſub amariori cortice locutionis vulgus igna-
 rum, à tantarum rerum lectione abſterreatur: quẽ-
 admodum Voarchadũmici: Archicanopique con-
 ſueuere, qui Argentum, & Aurum, oleis, vel aquis
 occultant: quò videntes non videant, & intelligen-
 tes non percipiant. Circumſpecti negociatores, in
 Fionis, non ſuperficiem, ſed clauſam ſubſtantiam
 inquirunt. Hic etiam non de artiſicioſo verborum
 ambitu, ſed de rebus ſeriis palma queritur, eò perẽ-
 nior quod ea promuntur: quæ non in Gemmis, vel
 in Aere, ſed in Auro, vel potius in ſempiternis men-

EXORATIO IMPRESSIONIS,

tibus, eudæda sint. Quippe quæ cognita, & seruata, vere beatum hominem reddant, si rebus agendis nauiter det operam, non si omnium linguarum venustate tātum fuerit imbutus. Nos equidē hac reputamus gloriandum, quod meram (licet incomptam) veritatē Cabalisticis metallorum, gratiorem videamus fore, quā si eadem figmentis eloquentiæ, & vano coloris velamine in publicum peruenisset. Cum litera occidat, spiritus autem viuificet. Sed si hæc vera essent, fortasse quippiam contra nos merito dici possent, vnde Aduocati, atque Ducis auxilium implorandum est, cuius patrocinio quacūque libeat ingredi, liber aditus pateat. Atque ne diutius incoremur, en ATLOBELLVS AVEROLDVS, nobilis Brixianus, Dei, & Apostolicæ sedis gratia, Poleñ. Episcopus, propontifex optimus. En vltro omnibus mysticæ Philosophiæ candidatis patronus: cuius auspicio, & autoritate, si libellus hic æditus fuerit, cum apud oēs alios terrarum Domines, tum præcipue apud VENETORVM DVCEM serenissimū, pientissimūq; SENATVM, sine villo metu reprehensionis, Victor volitare poterit. Hic Reuerēdiss. Antistes, vt antiquissimam gentis AVEROLDAE nobilitatem, vt amplissimam totius corporis dignitatem prætermittamus, qua siceminet, vt vel procul intuenti terrenum Numen, non, hominem præ se ferat, diuino est ingenio, & ad promerendam semper nouam gratiam comparato. Incredibili morum suauitate, ad hæc obuia, atque expetita omnibus comitate: qua

EXORATIO IMPRESSIONIS. 4

fit, vt quocunque se vertat, omnia protinus hilarescant. Quo certior spes, maiorque fiducia est nobis proposita impetrandi, quod oramus. Oramus autem, Reuerendissime Pater, Vt quāto longe, latéq; tua sacrosancta polet authoritas, opus hoc nostrū (in lucem ædendum) in tutelam recipias, quo præsidio tuo munitum, tutius in doctissimorum Viro-
rum manus veniat. Est. n. nobis iam pridem exploratum, quod si tuo quoq; suffragio, tuóq; fauore, ac numine comprobatum, fuerit, extra omnem aleam positum, ab omnisq; securum inuidia per Vniuersum terrarum orbem volitabit. Quod si

tua benignitate, acciderit, Pantheus
amplitudinis Tuæ obseruantissi-
mus, quicquid animi, corpo-
risq; viribus polet, quoad
vixerit, Tibi deditissi-
mum fore pollice-
tur. Vale.

Concessio.

 Edictum leonis .x.
PONTIFICIS MAXIMI.
LEO.PP.X.

Niuerſis: ad quos hæ noſtræ literæ per
uenerint, Salutem, & apoſtolicam be
nedictionem. Cum iam pridem: ſicut
accepimus, Dilectus filius Ioannes
Auguſtinus Pantheus Venetus mul
tis lucubrationibus, & vigiliis opuſcu
lum de tranſmutationibus metallicis compoſuerit,
illudq; ad cõmunem uſum edere ſtatuert: Nos qui
uiros doctos in bonarum literarum ſtudiis, quantũ
cum Deo poſſumus, fouemus: ne is ex tot ſuis labo
ribus damnum aliquod incurrat propter impreſſo
rum æmulationem, qui alienæ indiſtriæ inſidiatur.
Verum ſi qui fructus ex eo percipi poterunt: ii ad
eũ perueniant efficere volentes: Mandamus, & præ
cipim⁹ omnibus, & ſingulis ſub excõmunicationis
latæ ſententiæ: iis autem qui in noſtris, & Sãctæ Ro
eccleſiæ Ciuitatibus, & locis degerint: quiq; nobis
& eidem eccleſiæ mediatè ſeu immediatè ſubiecti
fuerint; præterea ſub trecentorum ducatorum Ca
meræ apoſtolicæ applicandorum: & item ſub libro
rum, quos impreſſerit amiſſionis pœnis: ne quis per
decem annorum ſpaciũ opuſculum ipſum impri
mere: aut imprimi facere: aut impreſſum vænunda
re: vendendumue tradere vllis in locis audeat: præ

5
ter ipsum Ioannem Augustinum: sine eius iussu &
concessione. Datum Romæ apud Sanctum Petrũ
sub Annulo piscatoris die Vltima Febru. M. D.
XVII. Pontificatus nostri Anno Quarto.
BEMBV S.

Leoni. x. Pontifici ma
XIMO: IOANNES AVGVSTINVS
Pantheus Venetus sacerdos peren-
nem felicitatem.

Vm id moris apud antiquos:
æque ac recentiores Beatissi-
me Pater extiterit: memora-
biles mortalium vigilias: præ-
cipuasq; eorum Lucubratio-
nes: aut si quid accuratius lite-
rarum monumentis manda-
runt: Regibus, Imperatorib⁹
aut Summis Põtificibus mu-
neri offerri: tanquam benemeritis earum Cenfori-
bus: optimisq; laborum suorum Protectoribus, vt
Virtus inde laudata non mediocre sumeret incre-
mertum. Haud esse a ratione alienum duximus, Li-
bellum, quem nuperrimè de Metallorũ Metamor-
phosi ex omnigena Philosophorum lectione con-
gessimus ad publicæ vtilitatis commodum Fastigii

Pontificii tibi dicare Moderatori. Tanta nanq; in te est virtutū omnium copia, amplissimumq; Orthodoxæ religionis imperiū, & moderamen (silem⁹ præ clara tuorum gesta nulla oratione satis explicanda) vt veluti Sol inter sidera, omnia nutu tuo facilè disponas, & modereris, Oīsq; perscrutatorū arcanorū Caterua te vnicū Virtutū, morumq; omiū Parentē, ac Meccenatē prædicet, & veneretur, Eamq; nostræ lucubrationis farraginem esse volumus, vt syncerā arcanæ Metamorphoseos Metallorū veritatē cōtineret, & iniquitatis fallacias, operisq; incredulitatē ab ipsis occultorū idagatoribus amoliretur. Quod per q̄ facilè patebit, si quispiā æquo aīo secretiores eius fesus perscrutabitur, eāq; in scribēdo seriē seruauimus, vt solis arcanorum Scrutatoribus, & Sapientiæ filiis benedictus Philosophorum Lapis, non Lapis, immo incōparabilis Thesaurus innotesceret. Idēq; malè cogitantibus, & ignorantia nubilo delitescen tibus occultaretur, tanquā præclarū Dei munus rarissimis collatū mortalibus. Hinc cognoscant volui m⁹ quanto in errore plæriq; inuoluātur, plurima Sapientum scripta falsò interpretantes, qui solam verborū superficiem, & simplicem literæ sensū ferè attingētes, quod sub ipso cortice Arcanū cōtineri Sapientes voluerunt, penitus neglexerunt. Quamobrē qui perperā ac nimis superstitiosē eadē sectati sunt, iam verū callē se non psequi, sed per deuia longe aberrare, amittētes tēpus, & oleū (vt veteri adagio dici solet) intelligant. Verū nullū Diuitiarū incōmodū, nullūq; tēporis dispēdiū passuri sunt, qui libellū

(quantuluscunq; sit) nostrum diligenti cura lectita-
uerint, optimèq; calluerint. Donumq; ex cœlesti li-
beralitate (si quem Fata vocant) Aurei rami in opa-
cissima arbore latētis consequentur. Quo sane auul-
so, non deerit alter Aureus, immo longè precio-
sior. Nam simili semper frondescet Virga metal-
lo. Hunc igitur Sapientiæ filii diē noctuq; perscru-
tentur, totisq; ingenii viribus occultissimum Natu-
ræ Mysterium prosequantur, idemq; Christianæ
pietati consecrare studeant. Tu itaq; Pater Bea-
tissime, quem Deum mortalem in terris, & im-
mortalem Hominem in cœlis esse credimus, ac
veneramur, labores nostros hilari fronte suscipe,
tanquam Clientis tui tibi deditissimi Primitias,
quas si nō displicuisse cognouerim⁹, ad altiora scru-
tanda Naturæ Mysteria benignissimis tuis auspiciis
protecti, & concitati, annuente Deo opūmo maxi-
mōq; accingemur. Interim cū venusino Vate Bea-
titudinem tuam alloquamur. Serus ī cœlum redeas:
diuq; Lætus intersis populo quirini. Quo triste ni-
hil sospite timendum est. Vale Pater Beatissime vni-
cum Orthodoxæ fidei Decus: & Præsidium.

Ad lectores prefatio.

Vamuis silentio nostram incultam
indaginem potius præterire debuisse-
m^{us}: quam talis, ac tam admirandæ me-
tallicæ mixtionis verbum aliquod lo-
qui, monētibus antiquis patribus: No-
lite arcana propalare mortalibus. Attamen annuen-
te causa prima: trutinata immensa supernaturali: ac
omnibus fere occulta materia, non sine optimis in-
stitutionibus a primæ Causæ inspiratione iam dudum
acceptis: quibus omnia nos debere fatemur. Ope-
ræ precium duximus sub umbraculo Solaris reflex^{us}
compendio veritatem ostendere: & grauissimam
hanc transmutandi metalla prouinciam electis peni-
t^{er} elucescere. Verum quia sub ænigmatis pallio for-
tasse delitescere virtus illius videbitur (vt par est) id
cognoscatur, velimus: nec alia de causa appositum
fuisse Schema, nisi propter Ingratos, Indignos, Son-
tes. Alienigenas, Prophanos, Adulatores, Aposta-
tas, Anathematizatos, Maledicos, Infideles, & tristes
Hypocritas. Totum nunc rectè: & breuiter: & aper-
tè dicetur. Cum copiosius in portione Diuisionis:
& in Speculo nostræ mentis intuitus narretur. Vt

Lucentes lux adueniens in luce clarifi-

cet: & Aberrantes hac accedente

luce emendentur: & com-

potes gratiæ dono

fruantur vni-

tate.

7
ARTIS METALLICAE SCHEMA.

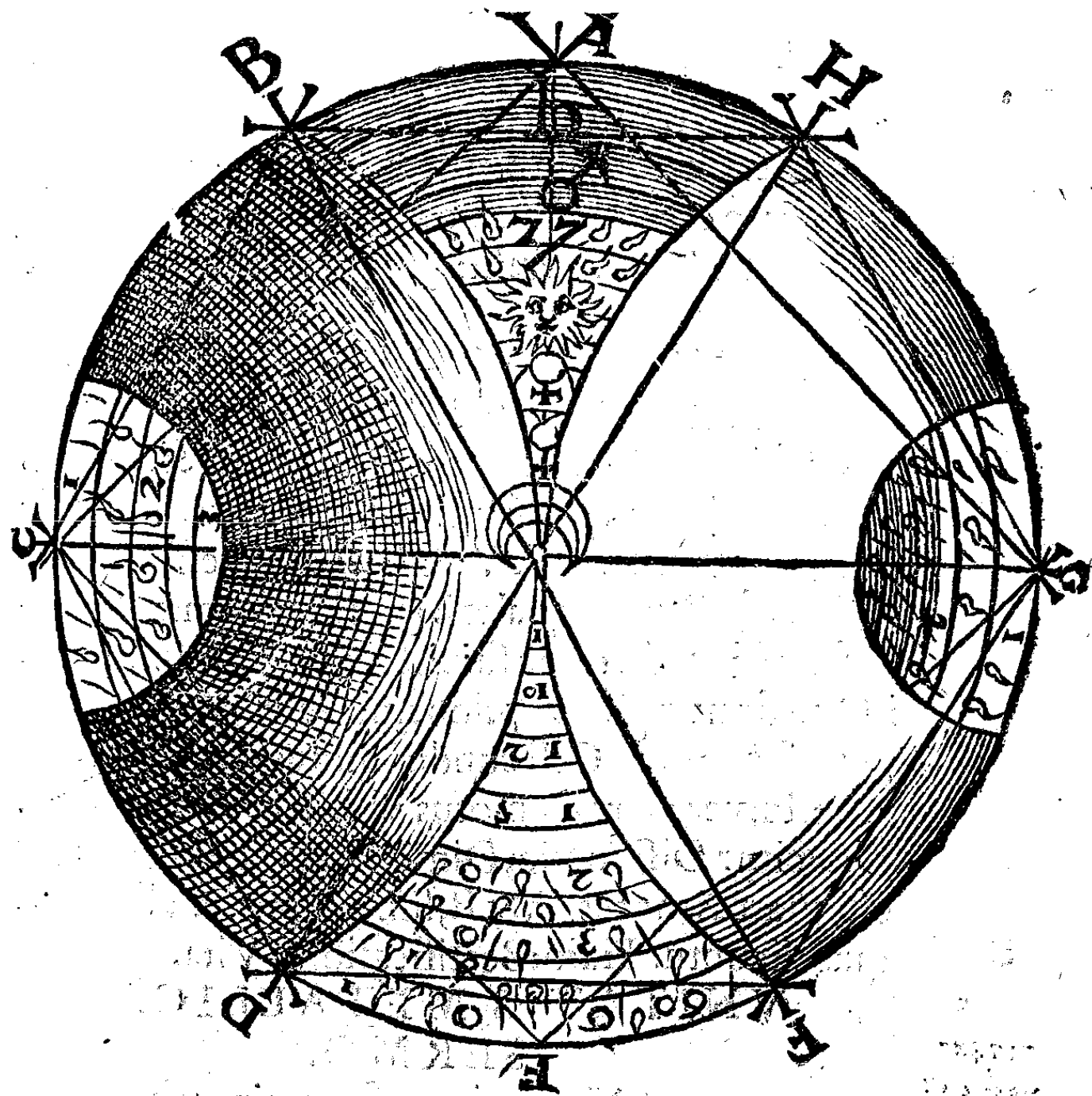

Diagram illustrating the Art of Metallurgy (Artis Metallicae Schema). The diagram shows a sphere with various lines and segments, likely representing celestial or metallurgical concepts. The segments are labeled with letters (A, B, C, D, E, F) and numbers (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12). The diagram is divided into several sections, some of which are shaded with cross-hatching. The central part of the diagram shows a grid of numbers and letters, possibly representing a calendar or a table of values. The overall structure is a complex geometric representation of a sphere, likely used for astronomical or metallurgical purposes.

EXPOSITIO LITERARVM SCHEMATIS.

.תהי
לח
שואו

Conditor omnium rerum Deus sua ma-
xima omnipotentia ex Hyle creata Cœ-
los, & Terram formauit. Et ex limo ip-
sius Terrę plasmavit Adam, ac factum

πετρα-
γεωμυα-
τον

transtulit in paradisum. Ibiq; de costa:
non de capite: nec de pedibus Adę dormiētis Euā
illi sociam extraxit. Eva postmodum a calido serpe
te decepta: Adam delusit: quo pariter postea fuerūt
a Paradiso eiecti.

וה

MOTVS ET ALTERATIONES ARTIS METALLICAE.

Cceptum prodi non debere in arcanis
arcanorū legitur: tamen literas, siue ele-
menta A V: & E dicimus esse Mixtio-
nes æquales Materiæ, Formæ, & Me-
diij dispositiui. C: vero Primum motū.

i. Occisionem: Corruptionem: Calcinationem, vel
putrefactionem. G: secundus motus est: & est Gene-
ratio. H: vero tertius motus videlicet Augmētatio.
D: dicitur Disiunctio, Diminutio, vel Separatio: &
est quartus motus. F, & B, sunt elementa alterantia:
quæ dicuntur Fixio: Beatificatio: & Vita.

א

α

πετρα-
γεωμυα-
τον

וה

VNITATIS METALLICAE SERMO.

I

N principio est omnipotentia: Natu-
rarum Natura: Temporum tempus:
Dominus æternus: vniuersalis: su-
pernus: & est vnus solus Deus. Solus

.תהי

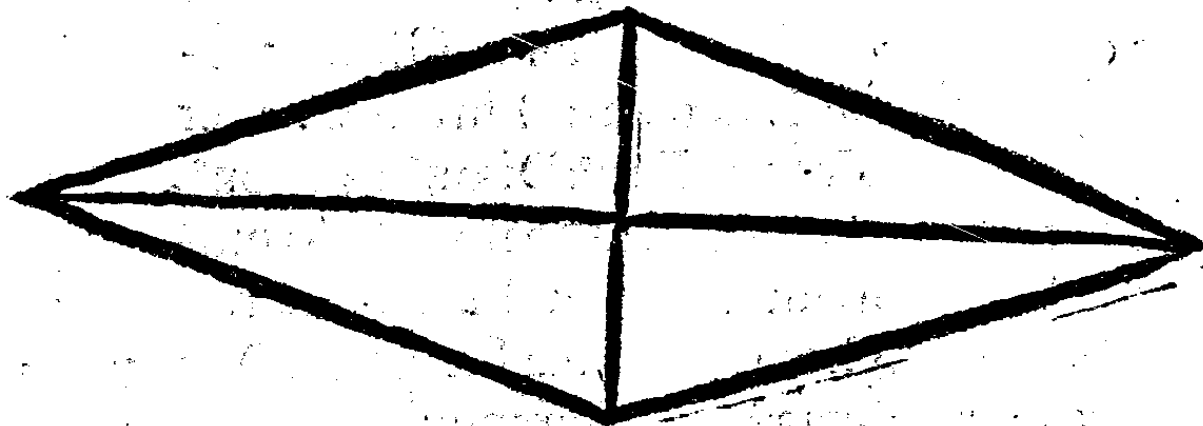
Pater: Filius: Spiritus sanctus: & Trinitas vna.
 Sola vnitas: Substátia: Diuinitas: Gloria: Ma-
 iestas: Essentia: Exemplar: Thronus: Taber-
 naculum: & Totum. Tonº: Ditonº: Tritonº,
 Diatessaron: Diapente: Diapason: & Armo-
 nia. Hyle: Circinus: Púctum: Linea: Metros, חֶמֶר.
 Diametros: Circumferentia: Triángulus: Qua ראש
 drangulus: Pentangulus: Sexangulus: Septan-
 gulus: Octangulus: & Nonangulus. Nume-
 rus: Vnº: Duo: Tres: Quatuor: Quinq;: Sex. ג
 Septem: Octo: & Nouem. Caritas: Intelligen-
 tia: vniuersalis Animarum: Corporumq;: Ca פְּרִיִּית.
 pacitas: Cælorum vniuersalis Operatio: Pu-
 ritas: Simplicitas: Ignis: Aer: Aqua: & iola Ter כֶּסֶם
 ra. Solum Chaos: Elementorum mixtio: A-
 byssus, Tenebræ: Lux: Dies: & Nox. Solum חַי
 Firmamētum: aquarum Separatio: ac Cōgre-
 gatio. Terræ Apparitio, & Virtus generati-
 ua. Solum Sulfur: Argentū vitum: spiritū חֶתָּה
 Vnio: & Res vna sola. Solus Sol: Luna: Stella חֶרֶד
 rum congregatio: Signorum: Dierum: Men-
 fium: ac Annorum Ordo. Sola Præceptorū חֶרֶו
 series: Virtutum: Sacrificiorum, animalium: חֶוֹת
 vegetabilium: & metallorū Cōgregatio. Sol
 Motor: Vita: Trásubstantiator: Prima causa
 Medium, & Finis. חֶרֶו

ARTIS METALLICAE
 ELEMENTA.

IGNIS.

AER.

AQUA.

TERRA.

PRIMARVM QUALITA-
TVM METALLORVM.

SCHEMA.

TAS.
SYL.

CALIDI-

HVMIDI-

SICC-

FRIGIDI-

TAS.
SYL.

THEORICA AC PRA XIS.

Erminatio, recipientium est muta-
 tio naturarum receptarū per ineffa-
 bilem mixtionem calidi. i. Ignis cū
 Frigido: humidi. i. Aquæ cum Sicco
 dispositione perpetua. Hæc perpe-
 tua dispositio est fumus albus: & est
 Aqua albificans indicum lapidē, vt ait Maria. Hæc
 res est aqua albificans in rademum lapidem. i. indi *ἀναλαβόν*
 cum. Et ista aqua est aqua viua, quæ sicca dicitur, vt *τῶν*
 omnes asserunt. Et est Argentum viuum Sapiētū,
 de quo dixit Hermes, Custodite hoc Argentū viuū
 coagulātū, quod est in intimis thalamis, in quib⁹ coa-
 gulatum est. Ipsum enim Argentum viuū est de
 CORDE SATVRNI, & est secretū Scoliarū,
 & dicitur Terra residua. Qui igitur verba audit, ip-
 se inquirat. Sed testamur per illum, qui nullius malē
 perpetratum opus iustificat, & nullius rectē ac benē
 exaratum condemnat, q̄ omne quod cælauimus de
 hac sapientia, iam deteximus, & maximum arcanū,
 scientiam & intellectum habentibus patefecimus.
 Qui vult ergo proficere in hac sapientia, oportet
 istam admirabilem mixtionem, seu arcanum maxi-
 mum componere et postea ipsum mutare de na-
 tura in naturam, Luca sic dicente in Turba. Plurib⁹
 rebus non indigetis, nisi vna tantum. Et ista res vna
 in vno quoq; gradu operum nostrorum in aliā ver-
 titur naturam. Nam vt testatur Geber, Ars talis nō
 consistit in pluralitate rerum, cum dicit. Est. n. La-
 B

pis vnus, Medicina vna, in quo magisterium nostrū
consistit, cui non addimus rem extraneam aliquam
nec minuimus, nisi q̄ in præparatione ei⁹ superflua
remouemus. In vna ergo re consistit totum ma-
gisterium istud. s. in Argento viuo. Et hoc expres-
se dicit Alphidius filio suo. Scito fili, q̄ hic lapis, qui
est radix, de quo omnes Sapientes tractauerunt, Ar-
gentum viuum est. Et est quoddam Argentum vi-
uum Albi coloris, & plusquam speculum splendēs.
Item fertur in Turba. Initium totius operis est albe-
do. i. Argentum viuum. Ruborq; succedit. Notetis
ergo q̄ Acetum, Agnus, Aibacheft, Albedo, Albo-
rach, Album plumbum, Anima, Aqua, Aqua albi-
ficans, Aqua grauis, Aqua mercurialis, Aqua munda-
ficata, Aqua sicca, Aqua talchi, Aqua viua, A-
qua viscosa, Aqua vitæ, Aqua vrinæ, Argen-
tum viuum sapientum, Argentum viuum coagula-
tum, Argyrion zotichon, Arsenicum, Auripigmen-
tum, Azoch, Cain, Cambar, Caput corui, caspacha-
ia, Cœlum, Chesseph hai, Cor saturni, Compar, cor-
pus album, corpus contrarium, Filius, Fumus albus,
Gumma. Hermaphroditus, Hyems, humiditas adu-
stia, Humiditas aquosa. Inimicus, Lapis vnus, Ma-
gnesia, Medicina vna, medium dispositiuum, men-
struum, M E R C V R I V S, Occidēs, Ollus, Ouu,
Phlegma, Plumbum, Primus, punctum, radix, Satur-
nus, secretum Scolia, Seneētus, Serinech, seruus fu-
gitiuus, socius, Spiritus, stagnum, Sublimatum, suc-
cus, sudor Solis, Terra residua, Ventus, vespera, vri-
na puerorum, vultur, Zibach, & Ziua, idem signifi-

Notan-
dum.

✕

ficant. Quorū omniū, & multorū aliorū nomina p
lixitatis vitādæ gratia omittimus. In compositione
autē hui⁹ admirabilis mixtionis, seu maximi arcani,
oportet nos sequi naturā. Nam (vt ait Geber) natura
p se agit. Nos autē oportet tria scire, videlicet quid ē
natura, quot sunt naturæ, & qualiter natura operat.

Secundum autem Aristotelem secundo physi-
cæ auscultationis, Natura sic diffinitur. Natura
est Principium, & Causa mouendi, & quiescen-
di in illo in quo est primo, & per se, & non secundū
accidens. Item secundum Auctorem perfecti magi-
sterii. Naturæ, & complexionēs primarum qualita-
tum sunt quatuor, videlicet caliditas, & Siccitas, vt
in Igne. Caliditas, & Humiditas, vt in Aere. Humi-
ditas, & frigiditas, vt in Aqua. Frigiditas, & siccitas,
vt in terra. Omnes autem istæ cōplexiones inæqua-
les sunt, nec est vlla istarū, quam quærimus. Nam
nos quærimus æquale, de quo dicit Ioannicius, q
æqualis mixtio est vna, quando cum moderatione
incolume dicitur corpus. Notetis ergo, q dicit cum
moderatione. s. prædictarū naturarū, videlicet cali- Notan-
ditatis, humiditatis, frigiditatis, & siccitatis. Nā quā- dum.
do aliqua istarū naturarū aliā non excedit, tunc dici-
tur corpus æquale, quia tantū est de vna, quantū de
alia. Item notetis, q incolume dicitur sanū, vel mū-
dum ab omni causa corruptionis. Et scdm Geber. Notan-
Stagnum est plumbum purissimum, & est in eo æ- dum.
qualitas fixationis, vel spissitudinis duorum cōponen-
tium argenti viui. s. & sulfuris, non autem æqualitas,
quantū in mixtione argenti viui. Itē Hermes inquit.
Bii

Filii Philosophorum corpora sunt septem, quorū primus est Sol, eorum optimus rex, & caput, quod nec terra corrumpit, nec res comburens comburit, nec aqua alteratur, eo q̄ complexio eius est temperata, & natura directā, ī Caliditate, Humiditate, Frigiditate, & Siccitate. Nec in eo quid superfluum est, vel diminutum. Et ideo Philosophi prætulerūt ipsum, & magnificauerunt, & dixerunt, q̄ sic se habet Sol in corporibus, quemadmodum Sol in Stellis. Suo. n. lumine, & splendore omnia commutabilia germinat, & omnes fructus perficit nutu dei.

Notandum. Quid plura, si ad hoc peruenire possimus? Habemus proportionatum ferè totū iuxta Socratem dicentē. Jam ergo Albi plumbi dispositionem vobis demonstravi, quo genito nihil aliud est, q̄ opus mulierum, & ludus puerorum. Item notetis, q̄ Ingressio, Summersio, Coniunctio. Connexio, Complexio, Compositio, & Mixtio, idem significant in hac arte. Nihil. n. ingreditur, summergitur, coniungitur, connectitur, complectitur, componitur, quādo miscetur. Ergo videamus quid sit mixtio, quia ipsa cognita per definitionem omnia alia cognoscentur.

Notandum. Secundum ergo Philosophum primo de generatione. Mixtio est miscibilium alteratorum per minima coniunctorum Vnio. Notetis miscibilium. i. elementorū. Nam ipsa sunt prima principia vnus cuiusq; mixti, nec ipsi mixti manifestam, nec occultam scire possumus naturam, nisi sciamus ipsa elementa commiscere, seu componere, Vnde Hermes dicit. Intellige fili quatuor elementorum scientiam, quæ

suis posita sunt rationibus in sua abscondita appari-
 tione, Eorum. n. abscondita apparitio, nequaquam
 significatur nisi componatur, eò q̄ non perficiun-
 tur donec sui colores peragantur. Notetis etiam per
 minima. i. per indiuisibilia. Nam si quid posset diui-
 di, non esset minimum, cum omnis pars minor sit Notan-
 suo toto. Apparet ergo q̄ per minima. i. per indiuisi dum.
 bilia fit mixtio Elementorum. Et q̄ Elementum sit
 minimum corporum apparentium, patet per diffi-
 nitionem eius. Elementum enim minima particula
 corporis est.

Tertio, videamus qualiter operatur Natura. Et
 certe quatuor modis. s. secundū quatuor mot⁹,
 qui sunt Corruptio, Generatio, Augmentum,
 & Diminutio. Alteratio. n. est secundum qualitatem
 mutatio. Agit ergo natura corrumendo. Sed quia
 Corruptionis multæ sunt species, tentemus solum
 de vna, quæ vertitur in propositum nostrum. Et cer-
 te vna est Putrefactio. Vnde Hermes i allegoria sua.
 Scitote, q̄ artis origo est caput Corui, qui in nigre-
 dine noctis, & in claritate diei sine alis volat, & ama-
 ritudine nostra in suo sanguine exeunte coloratio
 accipitur, & a suo dorso mera accipitur aqua. Non
 est aliud caput Corui, nisi nigredo noctis. Quia si-
 cut ista sunt nigra, & obscura respectu diei, sic cor-
 pus putrefactum respectu corporis mundi, q̄ ex pu-
 trefactione oritur, seu per nostrum artificium extra-
 hitur. Sed cuius coloris debet esse istud corpus mū-
 dum? Certe albi coloris. Vnde Hermes. Scitote ru-
 morum inquisitores, & Sapientiæ filii, q̄ Vultur su

pra montem extensum in cacumē voce magna clamat, inquiens. Ego sum Albus nigri, & citrinus albi: & Rubeus citrini, veridicus sum certē, & non men-
Notan-rior. Notetis ergo albus nigri. Nam ipsū albū, ex ni-
dum.gro extrahimus. Itē Alphidius. Argentū viuū quod ab eo. f. corpore nigro extrahitur, est humidū, albū, a corticib⁹ mundū, ne opus pereat. Viso ergo q^d pri-
mus motus naturæ est putrefacere, videndū est qua-
liter fit. Et vt perfectē sciam⁹ facere, oportet nos ha-
bere cognitionem principiorū tam naturalīū quam
Artificialīū. Nam qui principia ignorant, finem nō
inuenient.

Primū ergo principium naturale est ma-
teria, seu causa materialis terræ, aquæ, ignis
& æris, sub nutu dei, vel Marthek, q^d græ-
cē neusi theu dicitur, & Hebraicē rec on heloim,
positis in literis, & numeris: notatis per lineam per-
pendicularem vt infra, ac diuisis per æquales, & inæ-
quales partes, tali videlicet modo.

N . . 13
V . . 20
T . . 19
V . . 20

. . 72

D . . 4
E . . 5
I . . 9

. . 18

. . 90

. . 9
. . 2

. . 18

. . 9
. . 8

. . 72
. . 18
. . 90

Putrefactio. 42
Generatio. . 30
Alteratio. . 18
. 90 .

M . . 12
A . . 1
R . . 17
T . . 19
H . . 8
E . . 5
K . . 10

. . 72

D . . 4
E . . 5
I . . 9

. . 18

. . 90

. . 9
. . 2

. . 18

. . 9
. . 8

. . 72
. . 18
. . 90

Biiii

N . . 50
 E . . 5
 Y . . 400
 M . . 200
 E . . 5
 I . . 10

200 .
 . 90 .
 . 6 .
 700 .

. . 670

996 .

. . 1 .

O . . 9
 E . . 5
 O . . 70
 Y . . 400

. 30 .

. 5 .

. 10 .

. . 484

600 .

. . 1154

646 .

1642

Putrefactio. . 539
 Generatio. . 386
 Alteratio. . 229
 . 1154

Putrefactio: . 772
 Generatio. . 544
 Alteratio. . 326
 . 1642

Secundum est Calor id est Ignis alienus, qui est instrumentum mouens ipsam materiam ad putrefaciendum, & non aliud agens in mundo.

Vndè inquit Alphidius. Scito fili, q̃ substantia agēs in hoc toto mundo est vnum. s. Calor. Calore enim sublato, nullus omnino motus est. Mot⁹ autem est actus, ideoq; dispositionis, & operis radix calor est. Sed cum multi sint gradus calorum, siue Ignis, videamus quid sit iste, & in quo gradu est.

Et certe Ignis, siue Calor, ē Ignis siue Calor Intētissim⁹, sic testāte Maria. Mensura Ignis tui esto sicut Solis in diebus Iunij, & Iulij. Et vocatur Fimus equinus, vt inquit Alphidius. Igne coquitur: quod tibi ostendam. Et est calidus, & ficcus in quarto, cuius proprietas est augmentare siccitatē, condensando humiditatem. Nam sicut Ignis Fimi augmētat frigidum, & humidum propter suam frigiditatem, & humiditatem, quæ prohibetur: Ita fortitudo Ignis calidi, & ficci, siccitatem disponit, naturam humidam in naturam ficcā (vt scitis) terminando. Huic autem non assimilatur alius in mundo nisi Naturalis, qui est Ignis Solis in visceribus terræ. Visis igitur principiis naturalibus, videamus Artificialia.

Pincipia Artificialia sunt instrumenta, in quib⁹ perficitur ista putrefactio. Et Primum est CARRA HA: Secundum est ALVDEL. i. Véter equi: in quo debet poni materia: de quo Vincētius dicit. Solutiones corporum & spirituum, instrumenta sunt multa: vnum tamen dicitur Venter equi. Et

fit duobus vasis: quorū alterū, ē Aludel & in ipso: Materia ponitur: statque in Fornace: & subtus nutritur Ignis: vt bulliat. Auicenna dicit, q̄ istæ dispositiones non possunt fieri nisi in vase duplici cognito, quod vas est Venter equi supra nominatus. Itē cum diffinitio sit omnino quid esse rei significans, videamus quid est putrefactio rei, vt melius cognoscamus eam.

Secundum autē Ioanniciū. Putrefactio est corruptio substantiæ rei ex vaporum retentione. Si. n. dispergat per æra, non putrefit.

Quare debet aludel sic adaptari, ne respirare possit. Vel potest aliter sic diffiniri. Putrefactio est substantialis humiditatis corruptio ex indigētia caloris naturalis, superabundante calore alieno artificiali exterius agente. Noteris calore alieno superabundante. Nam ipse calor alienus est instrumentum agēs, seu perficiens putrefactionem corruptione humida. Sed per quem modum facit hanc corruptionem calor? Respondemus. Calor calefacit rem sibi superpositam, & calefaciendo facit euaporare humiditatem, qua humiditate omnes partes siccae terreæ continuabantur, & faciebant vnum corpus continuum & vnam rem, & ita calor corrumpit, & putrefacit ipsam rem, sicut videtur in ligno in igne posito. Nam fortitudo caloris ipsius ignis, facit euaporare a ligno Aquam, & Oleum, mediātibus quibus lignum primo erat corpus continuum, modo post separationē Aquæ, & Olei, remanent cineres, & partes siccae ex toto discontinuatæ, & puluerizatæ. Et propter istā

Notandum.

similitudinem, putrefactio vocata fuit cinis a Philosophis. Vnde rectè inquit hermes. Ne argentum vitium negligentiae tradas, nigrum cinerem dealbat, & per sapientium ignem fit opus. Ideo vocata fuit etiam calcinatio. i. Putrefactio, propter eandem similitudinem. Nam sicut fortitudo ignis priuat lapidem sua humiditate & de ipso facit calcem, sic putrefactio. Vnde parmenides in turba. Nisi vertatis naturam, eiusque compositiones, & complexiones sciatis, & bene coaptetis consanguineum consanguineis, & primum primum, inconuenienter facitis, nec quicquam operamini, eo quod naturae cum suis consimilibus naturis consequentur eas, & laetabuntur in eis. Namque putrescunt, vel disiunguntur, eo quod natura naturam regit, quae ipsam diruit, & in puluerem vertit, & in puluerem deducit. Apparet ergo, quod per putrefactionem res destruitur, & in nihilum deducitur, sicut lapis per calcinationem. Viso igitur quid est putrefactio, & qualiter fit, videamus signa per quae possumus cognoscere quando erit perfecta, & quando non.

Duo quidem sunt accidentia principalia, per quae possumus cognoscere ipsam esse factam, aut non. i. Color, & tactus. Color. scilicet Niger, tactus. scilicet Ponderosus. Vnde auctor perfecti magisterii. Plumbum in sua altitudine est plumbum, & argentum, frigidum, Siccum, terreum, melancholicum, nigrum, marcidum, foetidum, ponderosum, & foemineum.

Ex his ergo apparet, quod putrefactio tunc est perfecta quando est nigra, & ponderosa. Item notetis, quod argentum nostrum, Calcinatio, Incineratio, Me-

Notandum.

Iancholia, Nigredo, Nox, Putrefactio, Prægnatio, & Sputum idem significant. Sed quid remanet corruptum post Putrefactionem? Respondemus. Substantia formæ, quæ ante putrefactionem erat in potentia rei introducta ex proportionem Elementorum, ex quibus erat composita. Quia materia non ita corrumpitur, ut penitus annihilatur, seu ad nihilum reducat, cum elementa destrui a nobis non sit possibile, sed Essentia, & Forma, quam ex mixtione susceperant, bene penitus annihilantur. Nam totum integrale (puta domus) consistit ex suis partibus integralibus. Destructa vero, seu disiuncta una parte a loco suo, quem locum prius habebat in toto destruitur forma, siue Essentia totius domus, & tamen remanent Lapides, Ligna, & Fundamenta, ex quibus constabat domus. Sic etiam in proposito nostro. Nam separato humido a loco suo, quem habebat in composito elementari, tanquam pars integralis in toto, & hoc per calorem eleuantem ipsum, & separatè ab aliis partibus, annihilatur penitus forma, & essentia ipsius mixti. Substantia tamen humidi non annihilatur, nec potest annihilari. Sed contra. Nonne si ponamus ollam plenam aquæ ad ignem, per virtutem caloris consumetur, ita quod nihil remanebit? Certe sic. Ergo substantia eius penitus annihilatur. Respondemus. Quod Aqua habet substantiam valde subtilem, & raram. Item habet contrarias qualitates penitus qualitatibus ignis. Nam Caliditas ignis frigiditati aquæ opponitur, & siccitas humiditati. Cum ergo caliditas ignis frigiditati aquæ aduenit, pugnant in-

ter se: & si caliditas vincat aquæ humidi frigiditatē,
 intantum subtiliat, & ratificat substantiam aquæ, q̄
 transmutat eam in substantiam Aeris. Nam Aer ge-
 neratur ex Calido ignis, & Humido aquæ. Et Terra
 ex Sicco ignis, & Frigido aquæ. Vnde Morienus.
 Quatuor sunt Elementa, quorū duo sunt principa-
 lia, & summoperè contraria, vt Ignis, & Aqua. Alia
 vero duo generantur ex istis, vt Aer, & Terra. Hoc
 etiam declarat Albertus optimè in libro perigene-
 seos. Item videmus nubem pluuialem virtute calo-
 rum sursum ascendere, & contra naturam suam ele-
 uari. Nam Aqua de natura sua semper deorsum pe-
 tit: tāquā graue, & cum venit ad locum perpetui fri-
 goris, in quo frigiditas superat caliditatem, tunc nu-
 bes cōuertitur in Aquam virtute suæ frigiditatis in-
 spissantis, & conuertentis substantiam nubis in a-
 quam, & ita generatur pluuiā. Et etiam cum ventus
 borealis, cuius natura est frigida, & sicca, obuiat au-
 strali, tunc si frigiditas borealis superat caliditatem
 australem, condensatur, & cōgelatur nubes, & hæc
 aliquoties in Aquam conuertitur, aliquoties in grā-
 dinem, aliquoties in niuem. Ex quo apparet, q̄ sub-
 stantia Elementorum non potest annihilari, sed re-
 cipit transmutationem, cum natura vnius naturam
 alterius superat.

Secundus autem motus naturæ est Generatio.
S Cum Corruptio vnius, est Generatio alterius,
 Philosopho teste primo de generatione. Et est
 impossibile materiam esse, quæ non sit sub aliqua
 Forma, primo physicorum. Nam quando agens de

struxit mixtionem primam, seu proportionem elementorum, quæ faciebat rem esse sub prima forma, statim introducit aliam. Et quæ forma est illa? certe corporis corrupti, quod vocatur a Sapientibus huius artis Saturnus, vel plumbū, vel æs propter suā nigredinem, & immunditiā, a qua nigredine, & immunditia debet fieri mūdatio. Vnde inquit hermes. Hoc fili noscas, q̄ nisi quis sciat ducere prægationem, facere generare, mortificare, & species viuificare, lumen inducere, ac mundificare, quousq; igni purgentur, colorentur, & a maculis vltimis mundificentur, velut a nigredine, & tenebris, nihil fit. Si autem hoc quispiā fecerit, maioris dignitatis erit possessor, vt reges eū venerentur. Item alteratio est mutatio secundū qualitatem facta ex quadā materiæ locali permutatione, qui quidē mor⁹ cōtinet in se principalia huius magisterii, de quibus dicit geb er. Sunt itaq; huius artis principia modi operationum ipsius quibus applicatur Artifex ad hoc magisterium, qui quidem ad se inuicem sunt diuersi. Est. n. vnus modus sublimatio, & descensio alter. i. secundus. Et vnus est distillatio. i. tertius. Et vnus ex modis est calcinatio. i. quartus. Et alius solutio. i. quintus, sextus, coagulatio, septimus vero, Fixio. octauus demū est, cæratio.

Primus ergo modus fuit sublimatio. Et causa inuentionis eius fuit, quia non nouerunt antiqui Philosophi, nec nos, nec qui post nos venturi sunt, aliquod q̄ vniret corpora nisi spirit⁹ solos, vel q̄ naturam spiritus, vel corporis in se contineat, sed

hos proiectos super corpora sine illorū mundatione, viderunt non perfectos colores dare, vel ex toto corrumpere, denigrare, aduertere, & defœdare. Note tis ergo, q̃ dicimus sine illorū mundatione. Igitur Notandum mundatio debet fieri. i. ista a nigredine, & tenebris. dum. Et ita sentit hermes. Sed quid est illud, q̃ parit istā nigredinem? certe humiditas aquosa, & adustiua. Vnde auctor trium verborum dicit, q̃ humiditas adustiua est fumus aquosus, de quo dicitur, humiditas aquosa, & adustiua corrumpit opus, & tingit in nigredinem. Verum humiditas illa, quæ parit nigredinem, impedit albū fumum, quo deficiente aurum archimæ non fit, Morieno ita testante. Nisi fumus albus fuisset, aurum archimæ non fuisset. Item de hoc idem. Nota, q̃ de fumo albo interrogasti, scire te conuenit. Fumus albus est anima, & Spiritus illorum corporum, quorum animas iam extraximus, et iterum eas suis corporibus coniunximus. Ista ergo Anima suum corpus ingressa dealbat ipsum, et mūdāt ab omni nigredine. Vnde parmenides in Turba. Scitote, q̃ si superficies dealbatur intrinseca eius dealbantur, & si superficiem æris dealbauerit, intrinseca eius dealbabuntur. Item lucas. Argento autem viuo gubernato omne corpus dealbatur, & natura naturam conuertit.

Secū ergo & humidum accipite, & extrahite fumū albū ab ipsis, & custodite ne pereat. Sed qualiter generat istē fum⁹ alb⁹? centē p̃ putrefactionē, & mūdificationē. Primò materia corrūpit, fitq; per calorē ignis separatio vnus fumi adustiui, qui

tigit in Nigredinem ab isto Fumo albo, qui erat ante mixtus sibi in prima materia, sub vna forma tamē & ita recipit mundationem vnam per ignem. Nam alteram postmodum recipit per artificiū nostrum. scilicet per Sublimationem, & Distillationem, vt infra. Et hoc est, quod dicit Hippocrates in aphorismis. In perturbatione, & vomitu, qui sponte fiunt, si qualia oportet purgari, purgentur, bene erit. Si vero non, e contra. Quod sic exponimus. In perturbatione ventris. id est. Putrefactionibus, quæ fiunt in Aludel. Et vomitibus, qui sponte fiunt. id est. Sublimationibus, & Distillationibus, quæ fiunt in Caraha ascendendo sursum sicut est vomitus. Si qualia oportet purgari, purgentur, bene est. Si non, male. Ex his ergo apparet, quod si bene sciamus facere Putrefactionem, quæ est turbatio Elementorum, seu Deligatio, vel Mundificatio, & bene per Sublimationem, & Distillationem separare hoc ab hoc. id est. purum ab impuro nobis bene erit, & si non, male. Et notetis, quod adhæret pars vna fixa cum fecibus, quæ nunquam per Ingeniorū genus aliquod separari ab illis posset.

Notandum.

Et cum Fumus ille fuerit mundus, & albus, tunc erit aptus ad coniungendum cum suo corpore, vt diximus supra, aliter non, vt scitis. Vnde inquit Morienus. Si quis animam extraxerit, & eam sursum ascendere fecerit, & ab ea omnem nigredinem, & fetorem abluerit, postea cum suo corpore coniunxerit, & demum mortificauerit, videbit maxima mirabilia in mundo. Visa igitur generatione illius Fumi albi, qui fit per separationem Fumi adu-

stui ab eo in putrefactione, & mundificatione, videamus illam quæ fit per sublimationem, & distillationem. Et primo videamus, quid est sublimatio, & quare fuit inuenta.

Sublimatio. n. est rei siccæ per ignem eleuatio cū adhærentia suo vasi. Causa autem inuentionis eius fuit mundatio spirituum, aliter impossibilis est, vt iam dictum est supra.

Distillatio vero est putrefactæ liquorosæ rei a fece suæ turbulentie separatio, & hæc fuit generalis. Specialis autem fuit inquisitio aquæ puræ, ita vt corpus solutum post ipsius aquæ resolutionem non possit infici, nec corrumpi.

Distillationem vero pluribus ponimus modis. s. per manicā, & cineritiū. per manicam, n. sic. Fiat furnus distillationis in quo primo collocetur carbo, & coapretur ei benè, & postea sup carbones accensos substantia distillanda ad spm iudicem vnus digiti, & desuper etiam carbones vsq; ad summitatē furni, & dimittatur operari quousq; totum distilletur. Modus vero alius per cineritium sic fit. Collocet substantia ī fouea cineritij, ac desuper ligna accēsa, & permittat operari quousq; tota munda exeat. Prima aut distillatio maior est q̄ scd̄a, quia manica acuitatē caloris plus infert q̄ cineritiū. Fit etiā per balneū arenæ. Et causa inuentionis talis balnei, fuit substantiæ puræ in naturā suam extractio. Quoniā per distillationē primā, & secūdā substantiæ, fuit balnei Saturni sola serenitas. Visis ergo modis distillandi, & quid ē distillatio, accedam⁹ ad feces.

Verum secundum hermetem . In vna quaq; re corruptibili tria sunt considerata . Primum quod est vile aqua, secundū oleum, tertium fex. Tamen nulum istorū habet esse in corpore isto corrupto, sed confusum, & indiuisum, quod corpus ab aliquibus vocatur hyle, vnde dicitur, Deus creauit primo cælos & terram, quos cælos vocamus sublimationem, terram vero corpus nigrum. Et ex limo istius terræ plasmavit De^o Adam, & ex Adam viraginem, quod est corpus nostrum, in quo sunt aliquæ essentiæ corruptionis, quæ prohibentur. Vnde inquit alphidius. Scito fili, q̃ in libro fit librorum perfectio, & certissimum est opus eis, qui ratiocinantur, iam ergo mandui tibi quod proponis, videlicet Adam, & prohibui ea, quæ opus corrumpunt. i. Viraginem. a medicis vero vocatur hoc corpus corruptū massa ptyssanaria, ex qua generatur in stomacho chylus, & ex hoc chylo generatur in hepate quatuor humores. s. Sanguis, Cholera, Phlegma, & Melancholia: & ex iis corpus sustentatur, nutritur, & regitur. Hoc idē ipsi dicunt per alia verba. Nam natura primo procedit in stomacho dealbando, secundo in hepate rubificando, vltimo in membris subtiliando.

Accipiamus ergo terram rubeam, ac cum sua aqua mundificata in aludel, igne, & ære mediantibus æqualiter coniungamus, vt corpus vnū viuū, seu aqua sicca, vel fumus albus fiat per viā putrefactionis. Hæc aqua, seu putrefactio vocata fuit initium operum, & clavis operum per Alphidium sic dicentem. Scito fili, q̃ intus thesauri non sunt ab

conditi, verum in ea seruati coram tuis oculis cum domum ingredieris, volo tamen tibi vnam clauem tribuere, quam eorum signa voco, q̄ si rationē habes, residuas tres claues scies, & extrahes tua scientia ex ea. Porro hæc vna clavis est aqua sicca, quæ fit per vas sapiētum, & modo putrefactionis. Per istam vero clauem incipit opus, & fit per ipsam postmodum extractio reliquarū trium clauium, & cognoscuntur. Mixtum igitur ac putrefactum æquatum prædictum, iterum in mundo aludel, nam aliud vas nō potest ignem sustinere, recipiatur. Colloceturq; in furno generationis, ac detur ignis, vt totum illud ī marthek deueniat, absq; aliqua terminatione ignis prætermis̄sa, quia motus debet esse continuus (vt scitis) & non interruptus. Propterea inementote omnia necessaria quousq; totum perficiatur.

Tertius motus naturæ est augmentum, quod fit admodum augmenti lunæ. Nam sicut per aspectum solis luna incipit illuminari, & postea omni die augmentatur lumen eius quousq; tota sit illuminata, sic etiam magnesia incipit per finem rubificari, donec tota fuerit rubificata. Et hoc dicit hermes in secreto suo, videlicet vitis sapientum succus in. 42. diebus extrahitur, eius vinum in fine. 30. peragitur, de cætero ipsum diminuit, trituratione vero augmentat, eo q̄ luna post. 15. diminuitur, & in. 30. augmentatur. Fit etiam hæc coniunctio admodum corporis, & animæ. Nam sicut anima corpus ingreditur, & continet ipsum; sic fumus albus corpus suum. Vnde inquit Alphidius. Profe-

Cū

quente fugienti obuiante ab eis fuga aufertur, & ve-
 ritas sequitur, & natura cœpit suum comparem vt
 inimicum, & se ad inuicem continuerunt, & conti-
 nent, quoniam anima corpus introiuit. Istud pun-
 ctum est secundū punctū martis scđm hermetem.
 Scđm vero ordinem est Iouis. In domo cui' posui-
 mus Martem. Et quare ibi appositus fuit, videat par-
 ticula nostræ diuisionis sub titulo cineritij. c. Res a
 Notan-
 dum. lapis mūdāta. Idem dicit Rodianus cum embryo-
 ne reducit. Notetis embryon. Embryon. n. est fru-
 stum carnis, seu massa, ex qua natura format in ma-
 trice foetum: & disponit omnia mēbra sua. Sic istud
 punctum est massa: seu lapis, ex quo totum magi-
 sterium perficitur. Item istud punctū est etiā mate-
 ria, ex qua omnia metalla ducunt originē. Vnde in-
 quit Alphidius. Vt enucleatius intelligas me loquē-
 tem, volo vt scias de qua materia metalla ducunt
 originem. Attende itaq;. Aqua grauis, & viscosa
 in visceribus terræ non habens exitum foras, si pro-
 pe est Sulfur, eius excocta calore conuertitur in ar-
 gentum viuum. Et sic Notetis, q̄ Aqua viscosa, &
 Sulfur sunt materia omnium metallorum, argen-
 ti viui. Hoc idem dicit geber, cum diffinit argen-
 tum viuum dicens. Argentum viuum est Aqua vi-
 scosa in visceribus terræ Substantiæ subtilis Albæ
 terræ per calorem temperatissimum vnita totali v-
 nione per minima quousq; humidum contempere
 tur a sicco, & siccum ab humido æqualiter. Notetis
 Notan-
 dum. ergo, Aquā viscosam, & Substantiā albā, q̄ dicimus
 esse etiā Materiā argenti. Item notetis, per calorem

temperatissimum tanquam per instrumentum per
 ficiens ipsam. Item notetis, modum perficiendi cū Notan-
 dicit, quousq; humidum cōtemperetur cum sicco. dum.
 Item notetis, q̄ ær, arbor, argentum, Argilla, Argy
 rion, caspa, chesseph, Consanguineum corpus. Cor Notan-
 pus impropriū, corpus nigrum, eua, fada, scemina, dum.
 Gallina, Giumis, Gumma alba, hypostasis alba, Li-
 gnū, Linea, L V N A, Magnesia alba, Materia, Ma-
 ter, Massaptyssanaria, Mediū cælum, Meridies, ni-
 gredo, niger cinis: Ovis, Sanguis, Secundus, soror,
 substantia subtilis, ver, virago. virilitas, Vnio spiri-
 tuum, vua acerba, & tenebræ idem sunt. Visa autē
 mixtione, putrefactione, generatione, & augmen-
 tatione argenti viui videamus eius fixationem, quæ fi-
 xio fit per diminutionem, quæ est quartus mot⁹ na-
 turæ, quæ diminutio dicitur, & fit per decoctionē,
 vt narratum est supra in præallegato secreto herme-
 tis, videlicet. Vitis sapientum &c. Nam sicut Luna,
 postquam plena est, de die in diem incipit diminui,
 donec de ipsa nihil appareat, sic albedo, & illumina-
 tio istius corporis incipit diminui per decoctionem,
 donec tota albedo diminuta sit, & appareat rube-
 do per nigredinem, & citrinitatem, quæ penitus ap-
 parebit, si non remāsit aliquid de illa humiditate a-
 quosa, quæ mittit albedinem. Si vero remansit ali-
 quid de illa humiditate aquosa, quæ mittit albedi-
 nem, tūc non est facta explicatio. Siccetur ergo do-
 nec deueniat, & tunc bene erit. Et hoc est: q̄ dicit
 Hippocrates in aphorismis. Inanitio, si qualē oportet
 fieri, fiat, & confert, & bene erit. Si vero nō econ-

Notan-
dum.

tra. Glossa, Nota Inanitio. i. Exicatio. Itē Hermes. Ponite igni ipsius humiditatem, & in humido ignē habitare facite, qui ignis huiusmodi humiditatis colorem augmētat, & siccitate cōbustionem, donec in finem ducatur. i. perfectū fiat. Item inquit alphi-
dus. Inspice fili: quia scripturus sum tibi librum cuius verba si intellexeris, hanc artem inuenies, si fueris de ijs, qui eam inuenient. Si vero hęc verba non intellexeris, non accedas ad operandum, nisi si incipias tentare, & aquas coquere: quæ putrefaciendo spissantur putrefaciēdi humiditate, vi siccitatis, neq; ipsius, cuius gen^o ē duo lapides de genere lapidū, extractum. n. est ex lapidibus, quæ in quolibet anni tēpore generantur. Notetis ergo, q̄ per putrefactionem fit Inspissatio aquarum. i. Frigidi, & Humidi, & econtra in siccitatis naturam, quod apparet, vt dictum est supra, per putrefactionem, & generationē in secreto. Accipiamus ergo terram rubeam &c. Nā frigidum, & humidum cum incipit alterari, efficitur nigrum, vt carbo. Vnde inquit hermes in allegoria sua. Lapis noster inquisitus caret simili, & est citrinus, aureus, extrinsecus, & intrinsecus. Cum autem corpus eius alteratur, fit nigrum, & tenebrosus, vt carbones. Spiritus autem ab eo ablatu colore est Rubeus. Spiritu autem, & anima sibi redditus uiuit, & lætatur, & vides eum ridentem, & hilarem, ac morte carentem. Benedictus igitur sit ille, cuius dispositio sit hęc, qui mortificat, & viuificat, & omnipotens est. Itē hermes in eodē loco. Ego sum albam nigri, & nigrum albi. Et sic apparet, q̄ altera-

tio est ab albedine in nigredinem, & a nigredine in
 albedinem. Et vlti⁹ ista deficcatio, siue dispositio
 continuè fiet eius conuersio in caliditatis naturam,
 quod est in rubedinem, quæ tamen puenit ex pau-
 citate nigrificandi. Hoc idem dicit rosinus cum di-
 cit, q^d ars MARTHEK nō fit nisi ex S T A G N O
 Ex quibus potest intelligi, q^d vnus est dispositor al-
 bi, nigri, citrini, & rubei. Et hoc est, quod dicit alphi-
 dius Scito fili, q^d in huius maris profundo Marga-
 ritæ diuersorū colorum nascuntur, in quo & hya-
 cinthus diuersi coloris ascendit, & etiam ipsum. f.
 Martheke colorat corpora per colorem suum. Cum
 n. fuerit calidum, erit rubeum, cū vero frigidū fue-
 rit, erit album, Similiter coloris, & candoris Solis, &
 Lunæ, & rubeū est caliditas, & albedo est frigiditas,
 itellige ergo & obserua. Item notetis, q^d rubedo est
 signum caliditatis, & albedo frigiditatis, & istud est Notan-
 Tertium punctū artis scđm hermetē, cū dicit. Ter- dum.
 tio mense operatur Mars agens in materia ex sua ca-
 liditate, & siccitate diuidit, & sequestrat massam ip- Notan-
 sam, & membra disponit. notetis membra. Nam si- dum.
 cut in matrice natura disponit membra ipsius foet⁹,
 tanquam partes integrales ipsius foetus, sic & istud
 corpus rubeum est pars integralis eleisiris, seu medi-
 cinæ. Nam in omni compositione, quæ fit postquā
 istud corpus creatum est, cadit semper tanquā pars
 integralis compositionis, vt inferius declarabitur.
 Itē notetis, q^d istud corpus habet multa nomina. Notan-
 Vocatur. n. Adam, Aestas, almagra, altum, anima, a- dum.
 ries, aurum, cancer. Camereth, cinis tartari, cho-
 C iiii

lera, Corpus proprium, Corpus rubeum, Corfufle, Deeb, Dehab, Ferrum, forma, frater, Fructus, gallus, Gophris, gūma rubea, Homo, Iuuentus, kibrit, Lapis indrademus, Lapis indus, Lapis rubeus, lux, magnesia rubea, mane, Mars, Marthek, Masculus, metros, minera, neusi, nutus, Oleum martis, Oleum incombustibile, Oleum rubeum, Oliua, Oriens, Pater, reczon, rubedo, rubinus, Sal vrinæ, Sericon, SOL, Sulfur rubeum, Terra rubea, Tertius, thion, vinum vitellus, vitriolum rubeum, vitrum, Zaaph, & etiam multis aliis nominibus a Sapiētibus appellatur, quæ quidem nomina non sunt ei attributa scđm vnam rationem, seu proportionem. Nam philosophi quivo-
cauerunt eum Adam, æstatem, Almagra, altum, animam: arietem, aurum, cancrum, carmeth, cholerā cinerem tartari, Corpus proprium, corfufle, Deeb, Dehab, Formam, fratrem, Fructum, gallū gophris, Hominem, inuentutem, kibrit, Lapidem indrademum, Lapidem indū, lucem. Mane, Martem, Marthelk, Masculū: Metron: Minerā: Neusin: Nutum: Oliuā Orientē: Patrē: Reczon, Sal vrinæ, Solē, tertium, thion, vinum, vitrum, Zaaph dixerunt hoc propter suam complexionem. Nā omnia hæc dixerunt quia Calidæ, & Siccæ complexionis sunt. Qui verò vocauerunt ipsum Corpus rubeum, gummam rubeam, Lapidem rubeum, magnesiā rubeā, Oleū rubeum, rubedinem, rubinum, Sericon, Sulfur rubeum, Terram rubeam, vitellum. vitriolum rubeū, propter colorem rubeum hoc dixerunt. Qui autē nominauerunt ipsum ferrum, Oleum incombusti-

bile, Oleum martis, propter impotentiam fusionis
 duræ hoc dixerunt. Nam cum hoc corpus per deco-
 ctionem priuatum sit vna humiditate, quæ faciebat
 ipsum fluere, & necesse est corpus siccū non fluere,
 ideo vocauerunt id esse ferrum, quia inter alia cor-
 pora ferrum dicitur maximè, Fixū. Sic etiam istud
 corpus per priuationem humiditatis, quæ facie-
 bat ipsum primò Volatile, modò est necesse, vt re-
 maneat fixum. Nam omnia corpora non fixa figun-
 tur per talem priuationem humiditatis, quæ vocata
 fuit calcinatio a multis Philosophis. Vnde inquit ge-
 ber. Calcinatio est rei per ignem purificatio, seu pul-
 uerizatio ex priuatione humiditatis partes consoli-
 dantis, & fluere facientis: Et causa inuentionis calci-
 nationis spirituum est, vt ibi melius figantur. Sic er-
 go fit per priuationem humiditatis volatile fixū, &
 molle durum. Item fit mutatio de natura in naturā,
 et aquæ in Ignem secundum naturales Philoso-
 phos, vt scribitur in turba Philosophorum. Itē mu-
 tatio complexionum, vt frigida, & humida cōple-
 xionis, in calidam, & Siccā, seu Phlegmaticā com-
 plexionis in Cholericam secundū medicos. Item fit
 Spirituale corporeum secundum Auctorem perfe-
 cti magisterii. Item fit de manifesto occultum se-
 cundum Rodianum in libro trium verborum. Itē
 notetis, q̄ in vno quoq; corpore sunt tres dimensio-
 nes. s. Altitudo, Latitudo, & profunditas Philoso-
 pho teste primo cœli.

Notan-
dum.

Altitudo est illud, qđ manifeste apparet de
 corpore, & primò subiacet visui nostro.

Exempli gratia. Lapis noster in prima sui creatione est albus, & ita apparet prima facie quia dicimus ipsum frigidum, & humidum (vt est) rodiano sic asserente. Lapis noster est aquaticus, quia est frigidus, & humidus, & aqua est frigida, & humida, & humida aqua currit. Ideo iuro per memetipsum, qd verum est. & talis dispositio dñ corporis altitudo.

Atitudo verò est illius medicinæ dispositio, per quam itur ad profundum, quæ nostra medicina est, & est vita altitudinis, ac profunditatis, tãq̃ mediũ inter duo extrema, seu contraria: per quod in extremũ peruenitur, quia impossibilis est transitus de extremo ad extremũ sine medio. Sæpe. n. dictum est, qd lapis noster est humidæ, & frigidæ complexionis. Nam si volumus eum facere transire ad medicinam disponentem, necesse est, vt altera qualitas destruat in eo. Destruitur autem per putrefactionem. Nam frigidum, & humidum per putrefactionem inspissatur, & eius humiditas vertitur in Siccitatem, & sic fit trãsitus ad medicinã disponentem, quæ est caliditas, & siccitas, quæ dicitur latitudo.

Atura tamen a frigido, & humido frigiditatem, & a calido, & sicco siccitatem recipit, & fit terra. Postea verò per calorem excedentẽ caliditatem, quæ remãsit in corpore, fit trãsitus ad contrarium destruendo frigiditatem, & introducendo caliditatem, quæ dispositio dicitur profundum, seu occultum corporis, & hoc optimẽ patet in libro perfecti magisterii in particula illa. Fer-

rum in sua altitudine est frigidum, humidum, calidum, siccum, cholericum, rubeum, acutum, odoriferum, masculinum, & cætera.

V Iso demum qualiter argentum viuum trās-
stantiatur de natura in naturam, s. de frigiditate, & humiditate in caliditatem, & siccitatem, Et quia in isto puncto, maior pars Philosophorum incipit loqui. Vt alphidius de minera. Sulfur rubeū dixit. Notetis, q̄ minera huius operis est sulfur rubeum, & secundū Lucam masculinum, cum dicit. Notandum. Accipite Marthek, & dealbate eum, & cætera. Masculum, n. promulgauit, & plures alij sapientes possent adduci in eandem sententiā, quos in præsentia omittimus breuitatis gratia. Ratio aut̄ quare omnes ferè initium sumpserunt in isto corpore rubeo, est, quia istud corpus rubeum est principium totius tincturæ, Nec fit tinctura vera sine eo. Vnde rosinus inquit. Sciatis, q̄ non fuit aliquis qui in hac arte verbū dixerit a fidelitate denudatum præter hermetem. Cum dicit. Scitote, q̄ non fit tinctura vnquam, nisi ex rubeo lapide. Item geber de essentia solis asserit, q̄ Sol creatus est subtilissima argenti viui substantia, & ex substantia pauca sulfuris mundi, & puræ rubedinis fixi, clari, & a natura sui mundati tingētis illud. s. Argentū viuū. Item idem geber dicit de Sole. Aurum est preciosissimum metallorum, & est tinctura rubedinis, quia tingit, transformat, & illuminat omne corpus, quoniam alumē est, & tīctura vera, & p̄fectio totius operis diuini, quod Deus electis suis largitur, & nō aliis, cui sit honor laus, & gloria.

DISPOSITIONES ARTIS
METALLICAE.

FOrnax:
Caraha.
Aludel.

Gradus.

Tempora.

Ignis alienus.

Terra.

Aqua.

Ignis naturalis.

Aer.

Remotio superfluitatum Elementorum.

Mixtio æqualitatis prædictorum.

Putrefactio Mixtionis.

Generatio putrefactionis.

Augmentatio Generationis.

Disiunctio Augmentationis.

Ignis Disiunctionis.

Alteratio Ignis.

Distillatio Alterationis.

Ponderatio Distillationis.

Cineritium Ponderationis.

Aqua examinationis Cineritij.

Vnio examinationis Aquæ.

Corp^o cōgregatiōis vnionis. Aquarū examinatiōis.

Iustificatio Vnionis.

Cæmentum Iustificationis.

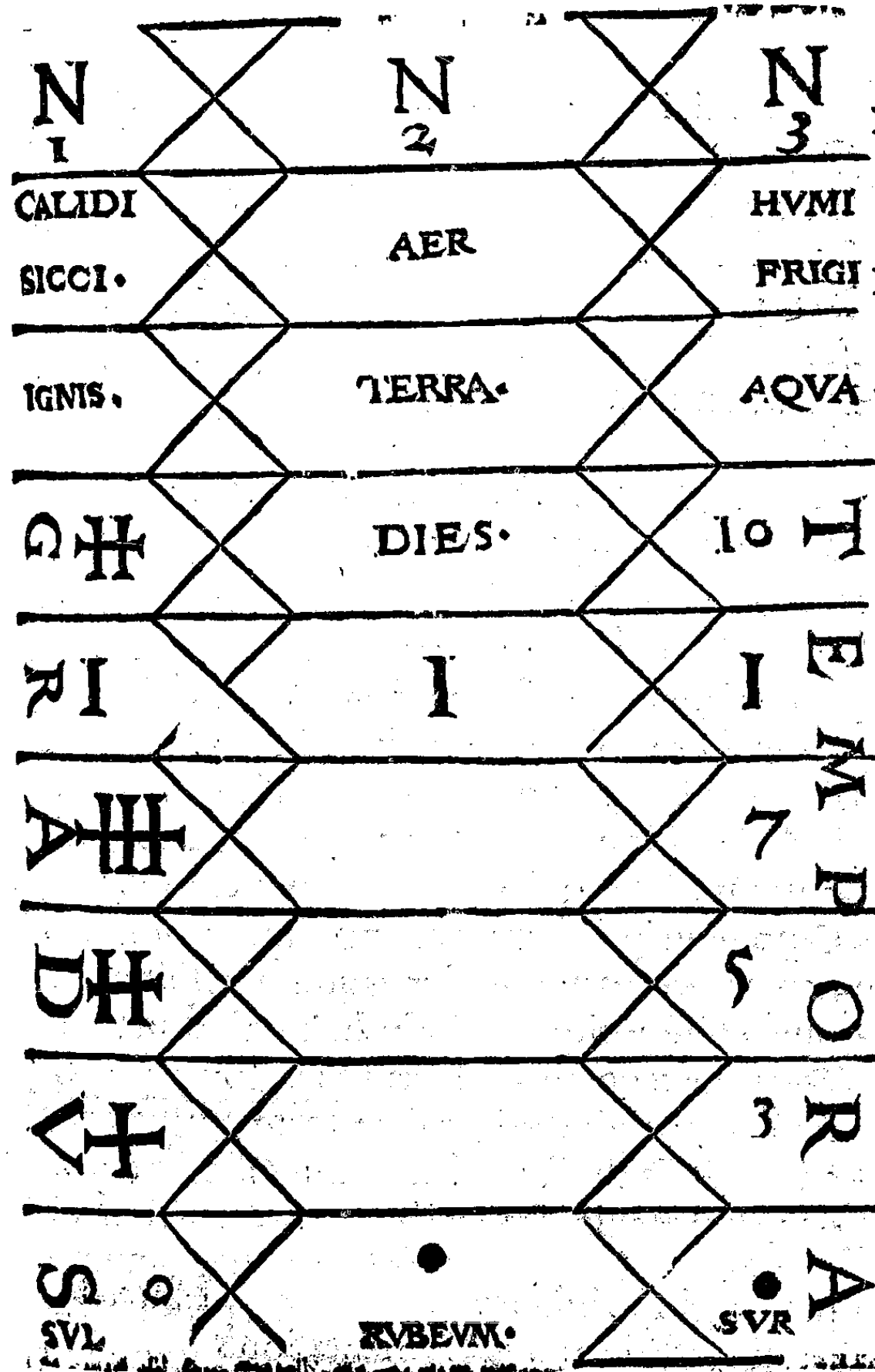
Forma.

Medium dispositium.

Materia.

Insertio Iustificationis: Cæmentationis

Summarium Artis Metallicae.

Naturarū la-
pidis Metal-
lorum Nu-
meri.

Naturæ pri-
marum qua-
litatum lapi-
dis prædicti.
Res materia-
les.

Prima clavis.
Et Remo-
tio supflui-
tatum Ele-
mentorum.

Mixtio æqua-
litatis prædi-
ctorum.

Putrefactio.
Clavis secū-
da. Et primū
pūctū artis.

Gnatio: Aug-
mentatio: &
diminutio.
Clavis ter-
tia. Et scdm
pūctū artis.

Alteratio.
Clavis vlti-
ma. Et ter-
tium pūctū
artis.

Minera per-
petua. Et fū-
damētū artis.

RES PRINCIPALES ET NE-
CESSARIAE, SVBNOTA.

Et si nostro libello apertè, lucidè, & co-
piose materiã lapidis Philosophici (vt
notum est) omnibus demonstraui-
mus eiusq; regimen etiã vsq; ad consuma-
tionem deduximus. Attamen, vt enu-
cleatius, & breuius totum arcanum, & diuinũ mun-
dum aperiamus filiis doctrinæ, tres esse Philosophorum
lapides dicimus. Animalem, Vegetabilem, & mine-
ralem. Qui ergo animalem perficere voluerit, exor-
dium ab animalibus accipiat, nec sine eo, cõgruoq;
tempore imaginem viuentem procreari posse intel-
ligat. Si verò vegetabilem consequi fortasse pero-
ptauerit, sciat, qd nisi semen in terram cadens mor-
tuum fuerit, solum manebit, & si mortuum fuerit,
multum fructum dabit. Verum si mineralem elige-
re maluerit, non absq; 472. 304. 272. & 224. fortietur
optatum. Itaq; qui habet aures audiendi audiat.
Quoniam ipsum arcanum maximum omnibus be-
nemerentibus notum fieri æquum cẽsumus. Quic-
quid enim antiqui Philosophi inuolutum tenebris,
& noctis caligine tradiderunt, iam apertè reuelau-
imus. Siquis igitur ad perfectionem inuentionis tam
admirabilis thesauri omnium maximi peruenerit,
per illud maximum Dei nomen mortalibus ineffa-
bile ipsum obsecramus, atq; eum obtestamur, & cõ-
stringimus, vt illum sinceræ mentis probitate inuo-
labiliter custodiat, ne filiorum sapientum panem

canibus proijciat.

NOTARVM PRAEDICTA- RVM OSTENSIO.

T. 19	A. 1	I. 9	A. 1
E. 5	Q. 1	G. 7	E. 5
R. 17	V. 20	N. 13	R. 1
R. 17	A. 1	E. 5	E. 5
A. 1			

59 38 34 28

8 8 8 8

4 7 2 3 0 4 2 7 2 2 2 4

CAPITA ILL. CONCILII

DECEM VIRVM.

D. Paulus Valareffo.

D. Franciscus Contrareno.

D. Petrus Mocenico.

ARs transmutationis Metallicæ Io. Augustini
Panthei sacerdotis Veneti Leone. X. Pontifice
Maximo, ac Leonardo Lauretano optimo Pri
cipe in ædibus Ioānis Tacuini impressorum accu
ratissimi Venetijs edita. VII. Idus Septembris:
M.D.XVIII.

Archimicæ sopheriæ seu maius Archimagiæ

Dicere: veridicum iam cape lector opus.

Naturæ ex adytis tulit hæc exempla sacerdos.

Felix, qui nosse hæc mystica sacra potest.

D. G. hic.

Gulielmo Hyeroski-

POLONO VIRO NOBILISS. VIR-
TVTIBVSQ. OMNIBVS PRAEDI-
TO. IOANNES AVGVSTINVS

PANTHEVS VENETVS

SACERDOS FELICI-

TATEM AETER-

NAM.

Vanti te faciamus, quē te alterum nos
esse dixerimus, ex hoc tibi aestimandū
relinquimus, ex hoc facile iam coniiice
re poteris q̄ tua vni⁹ causa laborē hūc
Commentandi aggressi sumus, & de
Thesauris nostris Opus hoc nouum tibi excudim⁹,
& tibi soli dicamus. In quo opere perspicuē, ac dilu-
cidē seruauimus, & interpretati sumus locos om-
neis difficiles, & Interpretē desiderātes. Et quī ob-
scuriores videbantur in nostris illis institutionibus,
quas de metallicis trāsmutationibus superiorib⁹ an-
nis edidimus. Quod per cōmunes tibi & nobis ami-
cos moniti fueramus, & per literas certiores facti te
in illis assiduē versari, te scripta, & Exemplaria no-
stra nocturna versare manu (vt aiunt) versare diur-
na, sed torqueri quod nequies desiderii tui cōpos-
euadere, propter nonnullas in illis difficultates, quæ
tibi non intelligibiles censerentur. Nos certe Institu-

D

certe Institutiones illas, Quantum subiecta materia
exigit, Quantum facultas ipsa permittit, Quantum
professio ipsa patitur, propriis ac signatis vocabu-
lis ac vsitatis, apud artis professores contexuimus.
Vnaquæq; enim Ars peculiare habet terminos, &
dicendi modos. Verū dum breuitati studemus, pau-
lo obscuriores (fortasse) tironibus effecti sumus.
Nec audiendi sunt qui de institutionibus illis nostris
rentur, Illas partim dici posse editas, partim non edi-
tas, & cognobiles illis tantum futuras, quibus p. nos
interpretatæ fuerint. Id quod proprium est solum i
arte cabalistica, de qua plura alibi. Nā qui sacris ma-
giæ huius rectè initiati fuerint, ratiocinatione duce,
exercitatione, vsuq; comite, Fine omnino non fru-
strabuntur, si perseuerauerint in illis euoluendis, &
ediscendis. Si deniq; ad hanc magiam capeffendam
natura apti sint, vti etiam de futuris pœtis, Oratori-
bus, philosophis, medicis, ac reliquarum. omniū fa-
cultatū professoribus dici a Sapientibus solet. Acce-
dat oportet numerorū scientia, q̃ propriū ac substā-
tiale hominis pythagora & plato censuerunt. Vn-
de hominem diffinientes dixerunt. Hō est animal
sciens numerare. Quam rem dum animo versare-
mus, ad consumatam totius rei cognitionem, pla-
cuit addere misturas, & proportionēs metallorū, v-
na cū eorū ponderibus, & numeris. Accipe igitur
Gulielme iucundissime, & generis Nobilitate Illu-
stris, virtutibus spectabilis, liberalitatis munificen-
tiæq; splendore celeberrime, ac Doctissime hos cō-
mentarios nostros omni auro preciosiores. Et tibi

habe carissimos, eosq; ita legas singulatim quo scūq;
terminos ponderando, & contextum retexēdo Phi-
losophico more, Fidei, ac spei fervore feruens. Ut
spiritu agente affletur mēs tua, Animusq; tuus, quō
& vatum, & ad spiritalem sensum, Sententiamq; a-
ditus tibi patefiat. Quod tibi continget, si tute tibi
ipsi non defueris, hoc est, si dilectionem habebis, ut
inquit Divus Paulus, Bene vale, & nos tibi amicissi-
mos, tuiq; nominis amantissimos, & observantissi-
mos ama.

IOANNIS AVGVSTINI PANTHEI

Veneti sacerdotis in editam metallicæ
transmutationis Theori-
cam commenta-
rium,

Vlla te admiratio capiat Gulielme vir
omni in scientia eruditissime: si in no-
stris commentarijs non ita sumus ver-
bis penitus vti latinis, ut forsità doctis-
simæ aures tuæ audire expectabant.
Nam ut primo posteriorum inquit Philosophus.
Non omnem interrogationem est vnumquemq;
scientem interrogare, neq; secundum omne inter-
rogatum de vnoquoq; respondere, sed quæ sunt
secundum Scientiam determinatam. Si. n. dis-
putat cum Geometra, secundum quod est geo-
metra, sic manifestū est q̄ benè, si ex his aliquid de

Dij

monstrat. Si vero non, minimè benè. Manifestū est autem q̄ non arguit geometram. Sed aut secundū accidens. Quare utiq; non erit in non geometricis de geometria differendū. Quapropter si de archimia mysteriorum naturæ mirabilium indagatrice tecum agere volumus, verbis nos utiq; talibus necessariū est uti, quæ huiusmodi scientiæ (ut a Philosopho dictum est) congruant, & qualia ipsa exigere videtur materia. Cum autem tecum de oratoris, aut Poetæ officio verba faciem⁹, Ciceronianos tūc, aut vergilianos imitabimur lepores.

היה

A Ccipe igitur Iud he voph he in Dei nomine, ut a platone in thimeo præceptum est.

In omnibus siue maximis, siue minimis, diuinum implorari debere auxilium. Et in vase terreo vitreato, cum Igne vni⁹ gradus. ✠. per horas. xxiiii. candidissimam animam extrahe, ac per ascensum ipsam diligenter ablue totam.

Posteā cum spiritu, & corpore, **D E I** taliter cōiūge, ut ad arcani huius libram, per putrefactionem talis corporis, cum spiritu, & anima, generetur chylus. Proportionē. s. Coniunctionis, & mixtionis, Quatuor cum partibus, seu pōderibus Quinque, & nouem, seruatis super porfidum, deinde sine alicuius aquæ lotionē optimè terēdo. Et hoc quousq; deuenias ad pondus librarum. xxv. cum dimidia, ut pro multiplicationib⁹. vii. in vice vna tibi sufficiant.

D E inde in aludel non vitreato (q̄ est vas terreum) Et sub fumo equino (quod est ignis

Carbonū) in loco Putrefactiois, Generatiōis, Alterationis, & Fixionis reconde. Qui quidem Ignis dicitur exterior in ipsam Frigiditatem agens, hoc est Nigredinem expolians. Et talis Ignis. xxiiii. horarum terminum in totum non permittatur transgredi. Qui tamen horarum numerus in duas æquales sit distributus partes, quælibet scilicet ipsarum. xii. cōprehendēs horas, vt tali caractere. M. signatū est.

Post hæc illi stude ad inducendū æternā mortem, hoc est rubificandum chylū, iam per putrefactionem, generationem, & alterationem, atq; fixationem terminatum. Quater scilicet in ipsius putrefactione, Ter vero in generatione, bisq; in alteratione, ac in fixatione semel tantū in ipsum terēdo. Cum additioue attamen spiritus sui in charaha existens, sub N V T V, Stagno, vel Marthek, generatū. Quod quippe erit per septuaginta duas vices horas duodecim multiplicando. Quæ quidem (vt patet) faciunt dies. xxxvi. Ac septē vicibus reitera mixtionem cum ponderibus septies vice qualibet supra illud quod superesse omnivice a fixatione comperties, ita qd sepe cæterorum respectu, tale vt basis sit, & in quotatione Quatuor, vt inferius annotatum esse videbis, & supra etiam ostensum est.

Consideratio etiā respectu tēporum animaduertenda est, quæ sunt septem vicibus trigessimus sextus multiplicatus numerus. Qui quidē continere videtur dies. cclii. Et sic habebis M A R T H E K D E E B. Quod idem interpretatur qd marechet Deob. Quod quidem aureum est lithar-

giron, id est Benedictus philosophorum lapis, medicina elefrit, seu tinctura aurea, non deficiens. Quammo quod libet transmutans metallum, vna, super centum. Quoniam archimia ab Archi, & mia Græcè deriuatur. Et Caldaice Archenouevma adumas dicitur, quæ initiū vnitatis esse perhibet. Quod quidem initium, seu principiū nihil aliud esse videtur, nisi tinctura fixa, vt in nostri opusculi theoricæ demonstratum esse comperies, capite illo scilicet. Viso demū qualiter Arg. vi. transsubstantiatur de natura, in naturam, & cætera, vt in ipso.

Sed in omnia Enigmata praxis huius carissime Gulielme soluere valeas, nec Sphyn gem te consulere in aliquo oporteat, ac huius Diuinæ scientiæ recipientium adytū ingrediaris, Quid illud diuinum Hebraicū verbum in se contineat, ac sub ipso lateat, q̄ supra diximus. Accipe in Dei nomine. Iud he voph he. & cætera. Breuibus tibi (gratis) in prophani vulgi contemptū, & diuinæ maiestatis laudē, & gloriā, demonstrare decreuimus. Et si minime liceat naturæ arcana prophanis manifestare, sed sapientiæ duntaxat amatoribus. Quod sane fieri solitū est hæc ad usq; tempora, vt non nisi metaphoris naturæ secretiōra tractarentur.

Et primò in Archimia recipientia illud q̄ per Iud he voph he importatur, sunt ær, Aqua, Ignis, & terra naturalis, hoc est quatuor naturæ elementa.

Dictio autem hæc comer rison primam designat naturæ materiam.

חומר
ראשון

יהוה

HAec muchabelim recipientes.

Ista vero gophris, sulfur naturale.

Hæc chesseph hai, argētum viuum minerale.

Thæc It hocodut horucot, vnionem spiritū.

EQuod idem quippe est, quod ouorum Galli-
narum albumen naturale.

HAc ista douor echad, rem vnā solam, Quæ
est argilla cruda simplex.

Iud vero pro ære ponitur, & inter chabalisti-
cos numeros decimā sibi vendicat quotationem.

HE primus de elementis exprimit Aquam scili-
cet, & de numeris Quinque.

Oph autem ignem, & de numeris sex.

VHe ista & vltima terrā ostendit, & de numeris
Quinq;.

Quæ aut, q, & Qualia metallica, & naturalia sūt
elementa in chabalisticū, archimicæ artis magi-
neriū ingrediētia. Quid etiā forma materia, me-
diū dispositiuū, aurū, argētū splendidū, argētū calci-
natū, argentū viuū de corde Saturni, oleū sulfuris.

Quidque sit argilla simplex. Haud nos fugit te iā in-
tellexisse, ac experiētia i laboratorio nro cōspexisse
cū hac de re verba (vt nra exigit amicitia) haberem?

At tamē si forte quæ palā operati sum obliuioni tra-
didisses, nos literis desiderij tui idicib' certiores red-
das. Pollicemr equidē nos tibi libētissime (p virili)
morē gerere, oīaq; iterū ob mutuū, & nō vulgarē in t
nos amorē tibi recēsere. Nā a peripateticorū pīcipe
scriptū esse cōperim'. Amicitia, vnā i duob' corpo-
ribus viuētem animā expostulare. Quamobrē cū

D iij

מקבלים

גופריה

כסף חי

חמאת

דוה

הרוחות

דבר

אחר

י

ה

י

ה

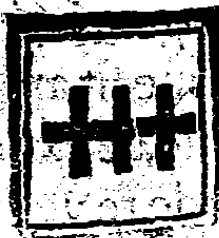
et tali, tantoq; prosequamur amore, vt te cariorem
habeamus neminem. Non immerito a nobis haud
petendum, sed (gratis) exigendum esse censuimus,
vt omni cura, studio, atq; diligētia, tuæ enitatur pa-
rere voluntati. Cui nos paratos ī omnibus offerim⁹,
tradimus, & pollicemur.

DE METALLORVM SPIRITVS GENERATIONE.

S Vmantur itaq; lib. Decem humidi,
qui est Aer. Pariterq; libr. Quīq; sicci,
terram insinuantis metallicam. Quæ
idem quippe est, quod Saturni ceruf-
sa. Et in vase ferreo in carbonumq; i-
gne cuncta conflentur.

C Vmque liquefacta fuerit in aqua ex dulcedinis,
& acetositatis qualitatibus confecta, in granu-
lis reducantur.

P Ostremo igne gradus secundi
stillentur, tā in cucurbita ferrea
nē sigillata cum allem bich, & re-
ptaculo terreo, quam in terreo alu-
& caraha, donec Spiritus purus, & mundus habea-
tur.

.di-
be-
ce-
deli

DE METALLORVM ANIMAE GENERATIONE.

Quarta quidem cōiunctio, de libris fiet Aeris Decē, & lib. sex ignis. s. de Iud, & voph. Secunda vero, de libris Quinq; aquæ, & de lib. Quinq; terræ, videlicet de He, & He.

Tertia deniq; & vltima de omnibus simul, scilicet iud he voph he. Ac mediantibus ignis gradibus, & horis, vt supra candidissima extrahatur anima.

??

ח ח

חחח

DE MIXTIONE CORPORIS, SPIRITVSQVE METALLORVM ANIMAE.

Quarum insinuans est numerum. Vnde vice quatuor vna, quatuor faciens Corpus facit.

E. Quintum ostēdit numerum. Vnde quinque septē, trigesimū, quintum conficiunt numerum, & Spiritus tradit pondera.

dera.

I. Nonam significat quotationem, Vñ septies novem, sexagesimā tertiam animæ demonstrat quantitatem.

Summa autem cuncta mixta. D E I. Lib. xxy. cū dimidia.

Erficit autē diuinū arcanū hoc equini fimi
P medio, quid ē ignis (vt supra) per horas, & p
dies, sub N V T V, ad fixum librarū. lxxiii.

H Oræ autem, & pariter fimi dies, erunt ex tem-
poribus N V T V. Gradibus huiusmodi no-
stra in theorica non expressus. ✠✠✠

DE TEMPORIBVS.

HORAE. DIES.

M.

N. 12. Indicat. Et sex dies in putrefactione.

V. 12. Decem in Generatione.

T. 12. Nouem in alteratione.

V. Decem in fixatione.

S Cito tamen mi Lepidissime Gulielme, oēs præ-
dictos motus, gradibus (vt supra) ✠✠✠. ter-
minari debere.

D Ierum aut erit summa suis coniunctorum ho-
ris. xxxvi.

C Ribrationes vero. Idest reiterationes septimo
clauduntur numero. Vnde omnibus simul cō-
prehensis, & aggregatis, pariterq; cum reitera-
tionibus iunctis, Dies erunt. cclii.

DE CARBONVM PRO OPERIS
COMPLEMENTO QUANTITATE.

Ed ne quidpiā obmittere videamur, quo

S niā vt secundo Cœli, & Mundi inquit Phi-
losophus. Paruus error in principio, Maxi-
m⁹ ē in fine. Propterea & de carbonū quātitate di-
sserendum esse censuimus, sine quibus propriā ali-

quid rectè agere non videtur artifex.

Semma igitur carbonum omnium, a dieb⁹ tribus pro ipsorum corba, quæ venetiis est eorū in vfu mensura erit corbarū. lxxxiiii. Et medicina libras comprehendet. lxxiii. Ac ipsius proiectionis vna supra centum.

DE MEDICINAE REITERATIONE.

A Reiterationibus autem medicinæ vna cadet supra 1000. 10000. 100000. 1000000. 10000000. 100000000. 1000000000. Nec non finaliter vna supra in comprehensibilem numerum. Vnde per sæcula cuncta laudetur trinus, & vnus ineffabilis Deus. Qui tantam nobis, & tibi (gratis) ad misericordiam largitus est gratiam.

DE PROPORTIONE ARGENTI PARITER ET AVRI.

Voniam vt. xxxiiii. Lib. Capi. primo inquit Plinius, Quæstus gratia omnia exerceri cœpta sunt, quæ gloriæ causa prius amplecti solebāt homines. Hinc nos qui prophanum, & Ignarum vulgus odio habemus, nec ipsius gloria tangimur. Quinimmo cum peeta nostro cātamus,

Procul absit gloria vulgi. Materiam hanc si literis
mandare decreuimus, vt tenue (vt aiunt) de tenui ex
trahatur, & precipuè a te Gulielme in omni scientia
rum genere vir doctissime. Qui non vt avarus ille
mida, aurum colis, nec vt dipsas ille crassus ipsum si
tire videris. Sed propter bonarum artium oblecta-
menta, studiaq; totis viribus, die, noctuq; continuis
lucubrationibus, sudoribus, sumptibusq; (vt pro-
ceres gentium claritatem quærentes olim facere so-
lebāt) minimè parcere videris, ipsum auspicaris. Sed
iam ad rem ipsam deuenientes dicimus, qd si hespe-
ridum mala absq; Draconis periculo colligere vo-
leris, hæc (me duce) semita progrediaris.

Accipe igitur terræ albæ partem vnā. Aeris al-
bi partes duas. Et de .224. partes tres.

P Istillo ferreo in Mortarioq; æreo in puluerem
subtilissimum, terram, & album ærem rediges.

Hominiq; posthac ipsum aspersum lotiōe cū
.224. in bracteis redactum, in terreo vase bene vitrea
to sepultum locabis.

Quod postea suo cum operculo, paruo in ipsi⁹
cacumine facto foramine optime cum vulga-
ri, simpliciq; argilla claudes, & iter carbones ac-
censos, lignorūq; flāmā per horam vnā coques.

Deinde refrigerato, vase nouo in fictili iter car-
bones accensos iterum posito, materiam con-
flabis. aqua scobem donec clarescat corili vir-
ga extrahendo, in ferreo Aurifabrorum instrumen-
to, ab ipso depones, in frigidatāq; seruabis.

Vm autem opus aggredi volueris.
CERVCR A oz. i.

qr. .ii.

qr. .i.

K .10. accipies.

Numq; post aliud in nouo fictili vase carbo
V nibus accensis fundes, & realem argenteam
 mixturam habebis.

IN PROPORTIONE ARGENTI. SCHEMA.

ARGENTVM
 MINOR PER-
 FECTVS.

AES MINOR
 IMPERFE-
 CTVS. I.

7. .1008.

.1.

6. .864.

.2.

5. .720.

.3.

4. .576.

.4.

3. .432.

.5.

2. .288.

.6.

1. .144.

.7.

MIXTIO ARGENTI IN PROPOR-
 TIONE DIVISA.

ARGENTI PROPOR- RESPON-
 NITIDI. TIO. DENTIA.

K. 576. K. 576. oz. iiii.

612. .540.

iiii. qr.

i.

648. .504.

iiii. qr.

ii.

684. .468.

iiii. qr.

iii.

K. 720. k. 432. oz. v.

Bona al	756.	.396.	v.	qr.	i.
teratio.	792.	.360.	v.	qr.	ii.
	828.	.324.	v.	qr.	iii.
K. 864.		k .288.	oz. vi.		
	900.	.252.	vi.	qr.	i.
Bona al-	936.	.216.	vi.	qr.	ii.
teratio.	972.	.180.	vi.	qr.	iii.
K. 1008.		K. 144.	oz. vii.		
Ligatura	1024.	.128.	vii.	K.	16.
Veneta	1044.	.108.	vii.	qr.	i.
	1080.	.72.	vii.	qr.	ii.
Moneta	1092.	.60.	vii.	qr.	ii. k. 12.
	1116.	.36.	vii.	qr.	iii.
Cinericū	1128.	.24.	vii.	qr.	iii. K. 12.

DE AVRO.

LAdem Doctissime Gulielme quæ de argento fieri supra diximus, de auro si ipsi quæris mixtionē taliter faciēda ē. **S**Vmañ enim Aquæ marinæ pars vna. Ignis æthnæ duæ partes. Et de. 224. tres partes.

IN reliquis autem procedatur, vt supra dictū est. Duobus tantum exceptis. Primo, q̄ vbi in argento per horam vnā. In auro per Quatuor materia coquatur horas. Alterum est, q̄ frige facto vase minime exigit talis mixtura fundi, nec in corpus reduci debere.

IGitur cum ligati auri opus aggredi volueris. **ERVARGA.** oz. i.

qr . 2.

qr . i.k.10. accipiantur.

V Num post aliud simul fundatur, & in auri
fabrorum ferreo instrumento, totum e va-
se eiectū, in frigidatumq; seruetur.

IN PROPORTIONE AVRI SCHE.
AVRVM MA- ARGENTVM
IOR PERFE- MINOR PER-
CTVS. FECTVS.

11.	.22.	.1.
10.	.20.	.2.
9.	.18.	.3.
8.	.16.	.4.
7.	.14.	.5.
6.	.12.	.6.
5.	.10.	.7.
4.	.8.	.8.
3.	.6.	.9.
2.	.4.	.10.
1.	.2.	.11.

MIXTIO AVRI IN PROPORTIO
NE DIVISA.

AVRI PROPOR- RESPONDEN-
FVLVI TIO TIA.

k. 576.	k. 576.	k. xii.	g.	
582.	.570.	xii.	g.	ξ.
588.	.564.	xii.	g.	i.
594.	.558.	xii.	g.	i. ξ.
600.	.552.	xii.	g.	ii.
606.	.546.	xii.	g.	ii. ξ.

612.	.540.	xii.	g.	iii.	
618.	.534.	xii.	g.	iii.	f.
k. 624.	k.528.	k.xiii.	g.		
630.	.522.	xiii.	g.		f.
636.	.516.	xiii.	g.	i.	
642.	.510.	xiii.	g.	i.	f.
648.	.504.	xiii.	g.	ii.	
654.	.498.	xiii.	g.	ii.	f.
660.	.492.	xiii.	g.	iii.	
666.	.486.	xiii.	g.	iii.	f.

Bona al
teratio

k. 672.	k.480.	K.xiii.	g.		
678.	.474.	xiii.	g.	f.	
684.	.468.	xiii.	g.	i.	
690.	.462.	xiii.	g.	i.	f.
696.	.456.	xiii.	g.	ii.	
702.	.450.	xiii.	g.	ii.	f.
708.	.444.	xiii.	g.	iii.	
714.	.438.	xiii.	g.	iii.	f.

K. 720.	K. 432.	K.xv.	g.		
726.	.426.	xv.	g.	f.	
732.	.420.	xv.	g.	i.	
738.	.414.	xv.	g.	i.	f.
744.	.408.	xv.	g.	ii.	
750.	.402.	xv.	g.	ii.	f.
756.	.396.	xv.	g.	iii.	
762.	.390.	xv.	g.	iii.	f.

Ligatura
Veneta.

K. 768.	K. 384.	K.xvi.			
---------	---------	--------	--	--	--

774.	.378.	xvi.	g.	i.	
780.	.372.	xvi.	g.	i.	
786.	.366.	xvi.	g.	i.	
792.	.360.	xvi.	g.	ii.	
798.	.354.	xvi.	g.	ii.	
804.	.348.	xvi.	g.	ii.	le ane
810.	.342.	xvi.	g.	iii.	ois
K. 86.	K. 336.	K. xvii.			
822.	.330.	xvii.	g.	i.	
828.	.324.	xvii.	g.	i.	
834.	.318.	xvii.	g.	i.	
840.	.312.	xvii.	g.	ii.	
846.	.306.	xvii.	g.	ii.	
852.	.300.	xvii.	g.	iii.	
858.	.294.	xvii.	g.	iii.	
K. 864.	K. 288.	K. xviii.	g.		Bona al-
870.	.282.	xviii.	g.		teratio.
876.	.276.	xviii.	g.	i.	
882.	.270.	xviii.	g.	i.	
888.	.264.	xviii.	g.	ii.	
894.	.258.	xviii.	g.	ii.	
900.	.252.	xviii.	g.	iii.	
906.	.246.	xviii.	g.	iii.	le ane
K. 912.	K. 240.	k. xix.			ois
918.	.234.	xix.	g.		
924.	.228.	xix.	g.		
930.	.222.	xix.	g.		

Bona al
teratio.

k.

936.
942.
948.
954.

K.192.

.216.
.210.
.204.
.198.

K.xx.

xix.
xix.
xix.
xix.

g.
g.
g.
g.

ii.
ii.
iii.
iii.

k.

1008.
1014.
1020.
1026.
1032.
1038.
1044.
1050.

K.144.

.138.
.132.
.126.
.120.
.114.
.108.
.102.
.101.

k.xxi.

xxi.
xxi.
xxi.
xxi.
xxi.
xxi.
xxi.
xxi.

g.
g.
g.
g.
g.
g.
g.
g.

i.
i.
i.
ii.
ii.
iii.
iii.
iii.

Bona al
teratio

k.

1056.
1062.
1068.
1074.
1080.
1086.
1092.

K.96.

.96.
.84.
.78.
.72.
.66.
.60.

k.xxii.

xxii.
xxii.
xxii.
xxii.
xxii.
xxii.
xxii.

g.
g.
g.
g.
g.
g.
g.

i.
i.
ii.
ii.
ii.
iii.
iii.

1098	54.	xxii.	g.	iii.	z.
K. 1104.	k. 48.	k. xxiii.	g.		
1110.	42.	xxiii.	g.	z.	
1116.	36.	xxiii.	g.	i.	
1122.	30.	xxiii.	g.	i.	z.
1128.	24.	xxiii.	g.	ii.	
1134.	18.	xxiii.	g.	ii.	z.
1140.	12.	xxiii.	g.	iii.	
1146.	6.	xxiii.	g.	iii.	z.

As itaq; metallorum mixturas, & propor-
H tiones pro faciliiori, ac clariiori operis magi-
 sterio adiūximus, vt omnibus in votis tuis
 nos morem gessisse videremur. Vale igitur Guliel-
 menobilissime nostri memor, qui omnium es virtu-
 tum Decus, & Ornamentum.

Finis. Comentarium Transmutationis me-
 tallicæ Ioannis Augustini Panthæi
 Veneti Parisiis nunc recen-
 ter impressum An-
 no domini.

1550.